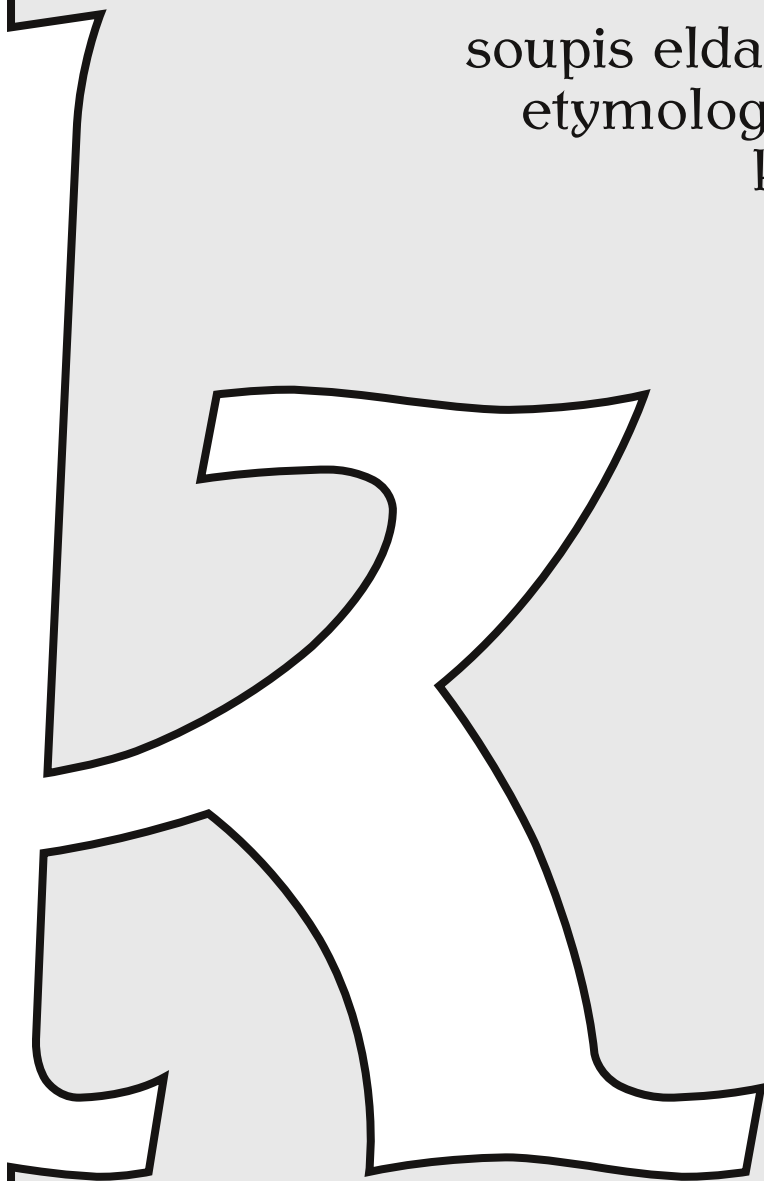

kořenovník

soupis eldarských
etymologických
kořenů

yávië 2011

quenyalambë

KOŘENOVNÍK

SOUPIS ELDARSKÝCH ETYMOLOGICKÝCH KOŘENŮ

Podle knih a jazykovědných textů J. R. R. Tolkiena
s využitím sekundárních pramenů z oboru
eldarské jazykovědy

sepsal Quen

Yávië 2011

Předmluva

Kořenovník je přehledem etymologických kořenů (někdy méně vhodně zvaných kmeny), z nichž se odvozují slova ve všech eldarských jazycích. Koncept kořenů bych označil za základní prvek Tolkienova komplexního přístupu k elfím jazykům, neboť tyto jazyky sjednocuje a dává jim diachronní (časový, vývojový) rozměr.

Z vnitřního pohledu reprezentují kořeny představu elfích jazykovědců o vývoji jejich vlastních jazyků. Kořeny nejsou samy o sobě slovy, jsou však patrně velmi blízko slovům nejstarších elfích jazyků – prvotní elfštiny a obecné eldarštiny. Mají poměrně pevnou strukturu a inventář hláskových prvků. Postupy, jakými se z nich odvozovala slova, jsou vcelku dobře známy.

Při psaní Kořenovníku jsem využíval Tolkienovy texty ze všech období tvorby. Některé údaje prošly úpravami – jedná se zejména o kořeny ze starého Qenya Lexiconu, které jsem upravil, aby zapadaly do nové struktury kořenů a aby z nich bylo možno dále odvozovat. Homonymní kořeny vypisuji bez omezení a odlišuji je číslicemi. Hojně vyznačuji vztahy mezi kořeny.

Kořenovník má dokumentovat Tolkienovo jazykové dílo z jiného pohledu než slovníky (které zobrazují obvykle jen „povrch“). Má sloužit jako pomůcka pro odvozování quenijských slov: umožňuje totiž využití znalostí kořenů tam, kde znalost hotových slov chybí. Kořenovník je i doplněním Slovníku – skrze kořeny může uživatel získat představu o hlubších souvislostech slov.

V předkládané podobě je Kořenovník kompletní a bude procházet jen menšími úpravami, jejichž vhodnost se ukazuje při psaní Slovníku. Rovněž budou přidávány nově získané informace. Máte-li k textu nějaké poznámky, náměty či námitky, potěší mě, když mi napíšete.

autor

Stavba kořenů

Eldarský etymologický kořen se skládá z prvků souhláskových, mezi nimiž se nachází shodné prvky samohláskové. Souhláskovým prvkem může být

- souhláska zapisovaná jedním písmenem – T, K apod.,
- souhláska přidechová vyznačená písmenem H – TH, PH, KH,
- dvojice souhlásek vzniklá zesílením – D ◀ ND, L ◀ GL aj.,
- na začátku kořene kombinace s a jiné souhlásky – ST, SK apod.,
- kombinace výše vypsaneho s polosamohláskou – KJ, KHJ, KW apod.

Zvláštním případem je quenijský určitý člen *i*, v němž nelze nalézt žádný kořen se souhláskou, a záporný prvek *u-/ú-*, který též podle pozdějších zdrojů ani v nejstarší fázi jazyka neměl souhlásku.

Použitelné samohlásky jsou stejné jako v quenijštině, tj. I, E, A, O, U. Kořeny z Qenya Lexiconu mohou mít místo samohlásky slabikotvornou souhlásku (L, Ń, R, Š), ale takovéto kořeny se později nevyskytují a lze je upravit na tvary v obvyklém uspořádání.

Podle počtu souhláskových prvků se rozeznávají kořeny

- jednosouhláskové – např. EL, LU,
- dvojsouhláskové – TEŃ, KHIL, SKWAR,
- trojsouhláskové – GALAD, STALAG.

V některých případech vznikl dvojsouhláskový kořen rozšířením (prodloužením) jednosouhláskového; a podobně v některých trojsouhláskových kořenech rozeznáváme původní dvojsouhláskový tvar. Známým příkladem je KWEN „elf“ a KWET „mluvit“ od KWE, nejstaršího slovního základu pro označení vokální řeči. Delší než trojsouhláskové kořeny se nevyskytují, a to ani mezi kořeny vzniklými rozšířením jiných kořenů.

Samohláska, která vyplňuje souhláskovou „kostru“ kořene, se označuje jako kořenová samohláska aneb *sundóma*. V základním tvaru stojí mezi všemi souhláskovými prvky kořene a může se psát i na konec jako tzv. samohláskové rozšíření (*ómataina*), aniž by se cokoli změnilo. Není tak žádného rozdílu např. mezi psaním KHIL a KHILL.

Kořenová samohláska na začátku kořene se nazývá augment. Položením *sundómy* na začátek kořene vznikl např. kořen ANAR „Slunce“ od NAR¹ „plamen, oheň“.

U jednosouhláskových kořenů je volnost umístění samohlásky omezena: jeden z výskytů *sundómy* může být pevný. Jsou tak kořeny s pevnou samohláskou

- počáteční – ES „jmenovat“, ET „ven, vně“,
- koncovou – SI „toto, zde, nyní“, JU „dva, oba“,
- žádnou – AN² \ NA² „být“, IM¹ \ MI „v, uvnitř, dovnitř“.

Při nedodržení pevné samohlásky změním význam kořene (např. ES/SE) nebo dostaneme kořen, který neexistuje, či jeho význam neznáme (JU/*UJ). Pevná samohláska nemůže být v zápisu vnechána. U kořenů bez pevné samohlásky je při změně umístění samohlásky výsledkem variace zpravidla s malým nebo žádným významovým posunem (IM¹ \ MI).

Vyskytují se kořeny zakončené samohláskou *u*, aniž by to byla kořenová samohláska. Tato samohláska se v Kořenovníku narozdíl od běžné *ómatainy* zapisuje. Je možné, že by záměna zápisu *u* a *w* (např. NIKW/*NIKU) nebyla chybou, třebaže *u* je prvkem samohláskovým, a *w* souhláskovým.

Vysvětlivky ke Kořenovníku

Heslo v Kořenovníku začíná etymologickým kořenem sázeným tučně a kapitálkami. Stejně znějící kořeny jsou odlišeny číslicemi v horním indexu (např. **zor⁴**, **zor²**). Symbol « značí úpravu provedenou někým jiným než Tolkienem; následuje původní, doložená podoba. To se týká zejména mých úprav slov z QL. Přízvuk u kořenů vyznačen není. Rovněž není vyznačena délka samohlásek, třebaže ji Tolkien u některých kořenů psal.

Má-li kořen více významů, aniž by bylo třeba jej dělit na více kořenů homonymních, jsou tyto vyznačeny tučným římským číslem (I., II. atd.). V hranatých závorkách je vypsán odkaz na zdroj. Zkratky zdrojů jsou vysvětleny v tabulce dále. Vypsány jsou nejvýše tři nejdůležitější zdroje.

Objevuje-li se u odkazu na zdroj hvězdička *, znamená to dotvoření ne zcela doloženého kořene. Správně by patřila před kořen samotný, ale to by rušilo zarovnání. Za zdrojem mohou být uvedeny informace o souvisejících kořenech, viz níže.

Následuje vysvětlení významu kořene. Pokud se jedná o jeho přímý překlad, slova jsou uzavřena v uvozovkách. Hvězdička před překladem opět značí údaj, který není Tolkienem přímo uveden. Význam kořene chybí, pokud jej z odvozených slov nelze s přiměřenou jistotou ani odhadnout – pak jsou přeložena až odvozená slova. Rovněž není psán u některých rozšíření kořenů při zachování významu.

Za dvojtečkou jsou psána kurzívou quenijská slova. Zkratka *Tel.* značí, že od kořene jsou známa pouze slova v telerijské jazykové větvi. Za odvozenými slovy jsou uvedeny odkazy na související kořeny – vysvětlení symbolů je uvedeno níže. Heslo je zakončeno komentářem odděleným značkou }.

Značky souvislostí kořenů

- > vytvořeno augmentem (sundómou v předponě) z následujícího
- < odtud vytvořeno augmentem následující
- ▷ vytvořeno rozšířením z následujícího
- ◁ odtud vytvořeno rozšířením následující
- vytvořeno zesílením (antoryamě) z následujícího
- ◄ odtud vytvořeno rozšířením následující
- } reverzace (otočení) jednosouhláskového kořene
- & splynutí kořenů v odvozených slovech, ovlivňování významů
- o následuje odkaz na kořen, který je či by mohl být příbuzný hláskovou variací
- ◇ následuje odkaz na kořen stejného nebo podobného významu
- × následuje odkaz na kořen opačného významu

Odkazy na zdroje

Zdroje jsou vypsaný zkratkou, číslo strany se neuvádí. Není tedy možno podle odkazu rychle vyhledat původní údaj; účelem uvádění zdrojů je spíše poskytnout informaci o období vzniku a charakteru zdroje, z něhož výraz pochází.

Primární zdroje

Et	The Etymologies (1936–38), obsaženo v LR
GL	The Gnomish Lexicon (kolem 1917), vyšlo v r. 1995 jako PE11
LotR	The Lord of the Rings – Pán prstenů, 1. vyd. 1954, 2. vyd. 1966
LR	The Lost Road and Other Writings (texty z 2. pol. 30. let), HoME V., vyd. 1987
MC	The Monsters and the Critics – Netvoři a kritikové, báseň Markírya z konce 60. let, vyd. 1983
MR	Morgoth's Ring (kolem r. 1960), HoME X., vyd. 1993
PE	Parma Eldalamberon, periodikum: PE11–16 obsahují starší texty (do konce 30. let), PE17 současná s Pánem prstenů
PM	Peoples of Middle-earth (konec 60. let), HoME XII., vyd. 1996
QL	The Qenya Lexicon (1915–1920), vyšlo v r. 1998 jako PE12
S	The Silmarillion – Silmarillion, vyd. 1977
UT	Unfinished Tales of Númenor and Middle-earth – Nedokončené příběhy Númenoru a Středozemě (50. a 60. léta), vyd. 1980
VT	Vinyar Tengwar, periodikum: většinou 50. a 60. léta; VT45, 46 obsahují dodatky a opravy k Et, VT27, 28, 36, 40 staré písemnosti
WJ	The War of the Jewels (zejm. text Quendi and Eldar, 1959–60), HoME XI., vyd. 1994

Zdroje nedoložených slov

HKF	Helge Kåre Fauskanger, http://folk.uib.no/hnohf
LF	Laisi Finwen, http://laisifinwen.wz.cz
PPQ	Parma Penyanë Quettaron, http://www.elvish.org/gwaith/ppq.htm
Q	Quenduluin, http://quenyalambe.bluefile.cz

Příklady

Uvedme pro příklad skupinu hesel z Kořenovníku:

LAW⁴ [QL, PE17] „(rostlinný) život“: *laucē, laucien, löa, loitē* < LAWAR ◊ LAJ ◊ GAL⁴, KEW², KOJ, TUJ

LAWAR [PE17, Et] ▷ LAW⁴ „zlato, zlaté světlo“: *laurē, laurēa, lávar, löar* ◀ GLAWAR ◊ KUL, MALAT } Pův. zřejmě označoval květy jasných barev, zejm. zlaté, snad konkrétně Laurelinu – taková je souvislost s LAW⁴.

GLAWAR [Et] ► LAWAR *, „zlato, zlaté světlo“: *Tel.*

Budiž vysvětleno, jaké informace tyto položky poskytují. Uvádí se kořen LAW, který je znám z Qenya Lexiconu a Parmy Eldalamberon sedmnácté; je přeložen jako „(rostlinný) život“. Jelikož je znám ještě jeden kořen stejného znění, značí se tento číslicí 1 v horním indexu.

V quenijštině se kořen projevuje ve slovech *laucē, laucien, löa, loitē*. Tento dvousouhláskový kořen má trojsouhláskové rozšíření LAWAR. Je znám kořen LAJ, u nějž kvůli hláskové i významové podobnosti je možné, že je s LAW⁴ příbuzný. Kořeny podobného významu zahrnují GAL⁴, KEW², KOJ a TUJ.

Kořen LAWAR je doložen v PE17 a v Etymologiích. Jedná se o rozšíření kořene LAW⁴. Význam kořene je „zlato, zlaté světlo“ a v quenijštině se projevuje ve slovech *laurē, laurēa, lávar, löar*. Je zaznamenána zesílená podoba kořene GLAWAR. Podobný význam mají kořeny KUL a MALAT. U hesla je komentář, který vysvětluje významovou souvislost s LAW⁴.

Kořen GLAWAR je uveden v Etymologiích, vznikl zesílením počáteční souhlásky kořene LAWAR. Význam je nejspíše „zlato, zlaté světlo“ – tedy jedná o čistě hláskovou variaci, změně významu nic nenasvědčuje. Z této podoby kořene se odvozovalo jen v telerijských jazycích.

A

AB [W], PE17, Et] } BA záporný kořen používaný k vyjádření vůle, tj. odmítnutí či zákazu, nikoli k popření faktů: *avá, áva, ava-* (*avaquetima*), *Avari* ◊ AL², UG⁴, UM¹

AD¹ [PE17, VT49] „u, vedle, mimo“: *ar, ara* } Jiné zdroje mají AS² a AR³, patrně se má jednat o tentýž slovotvorný základ.

AD² [Et] „vchod, brána“: *ando, andon* ◊ PHEN } PE17 odvozuje tato slova od AN¹.

AJ¹ [PE17, QL] „uctívat, vážit si“: *airë, airëa, aiya* ◊ AJAN × KHU } Jiné zdroje odvozují od GAJ¹, GAJAS¹.

AJ² [Et, PE17]: *ailin* „jezero“ ◊ AJAR ◊ LIN², LON²

AJAK [Et] „ostrý, špičatý“: *aica, aico, aiqua, aiquairë, aiquassë* ◊ NAS

AJAR [Et, PE17] ▷ AJ² „moře“: *airë, Alatairë, éar* } Jiné prameny odvozují stejné výrazy pro „moře“ od kořene GAJAR.

AJAN [PE17, WJ] ▷ AJ¹ „uctívat“, [Et] > JAN² „posvátný“: *aina, ainas, Aini, ainima, Ainu, áyan* ◊ GAJAS¹ } Založeno na jméne *Ainu*, převzatém z valarštiny.

AK¹ [Et] „úzký, sevřený“: *arca, axa* ◊ NAKH × LAD¹, PAL

AK² [PE17] *, „vrátit, oplatit (nepřátelskou akcí)“: *Tel.* ◊ AT² & OK

AKAL ◀ AKLA-R [Et] > KAL: *alca* „paprsek světla“

AKALAR ◀ AKLA-R [Et] ▷ AKAL > KALAR: *alcar, alcarë, alcarin, alcarinqua*

AKAS [PE17] „hřeben, krk, vaz“: *acas, axë* ◊ LAG²

AL¹ [PE17] „dobrý, pozhnaný, zdravý, šťastný“: *alima, alla, almë, alya* ◊ MAN¹ × OK } Na AL¹ byl patrně přepsán kořen GAL¹ ve svém druhém významu.

AL² [VT42, PE17] } LA záporný kořen: *al-* (*alasaila*) ◊ AB, UG⁴, UM¹ } V určité fázi Tolkien tento kořen kvůli shodě s AL¹ zamítl.

ALAB [PE17] „jilm“: *alalvëa, alvë* ◊ LALAM

ALAK [Et] > LAK¹ „spěch“: *alaco, alarca, alqua* ◊ GOR, RIP¹

ALAT [Et] „velký, rozlehlý“: *alat-* (*Alatairë*), *alta* ◊ BELEK, DAJ², KHAW¹ × TIT

ALU [QL] „čistit“: *alu, allu-*, *allumë, alluva* ◊ POJ, SOW

AM¹ [Et, QL] „matka“: *amil, ammë* ◊ EM², MAM × AT¹

AM² [Et, QL] „nahore, nahoru“, [PE17] „stoupat“; komparativní kořen, „vzrůst, přírůstek“: *am-* (*amorta-*), *amba, ambë, ambaron, ambon* ◊ OR × UN

AMAN [PE17] > MAN¹ „dobrý (morálně), posvátný, blažený, prostý zla“: *aman, Aman*

AN¹ [PE17, Et] } NA¹ „k, směrem k“, allativní prvek, [QL] „dát, poslat“: *an, ana, ana-* (*anatarwesta*), *ando, anna, anta, anta-, antë, anto* ◊ ANAD ◊ ZAN²

AN² [Et] } NA² „být“: *ane-, anwa* } PE17 existenci této varianty popírá.

ANAD [Et, PE17] ▷ AN¹ „dlouhý“: *anda, andatehta, andavë* ◊ TAJ × STIN

ANAK [Et] > NAK: *anca* „čelist“

ANAR [Et, PE17] > NAR¹ „Slunce“: *Anar* ◊ AS¹

AÑG [Et, PM, QL] „železo“: *anga, angaina, Angamando* ◊ GEREN, JEREN

AÑGU [Et] „had“: *ango, angulócë* ◊ LEWEK, LOK

AP¹ [VT44] } PA¹ „dotýkat se (o kontaktu předmětů, zejm. na vislé ploše)“: *ap-, apa, appa-* ◊ TAÑG², TEN¹

AP² [VT44*] } PA² časově „po“, ukazatel budoucnosti: *apa, apa-* (*Apanónar*), *apo* ◊ EP

AP³ [Et]: *apsa* „vařené jídlo, maso“ ◊ MBAS

AR¹ [PE17, PM, S] „dobrý, vynikající; vznešený, královský“: *ar-* (*arquen*), *arya* ◊ ARAN, ARAT ◊ TA3

AR² [Et] „den“: *ára arë, arië, Arien, arin, arinya, arya* × DO3 } Podle všeho Tolkien tento kořen později změnil na AS⁴.

AR³ [Et, S] „vedle, mimo, vně“: *ar, ara* } Srv. AD¹ a AS² z pozdějších zdrojů.

ARAN [PE17] ▷ AR⁴ „vznešený“: *aran, aranel, aranië, Aranwë* } Jiný původ „královských“ slov naznačuje kořen GAR.

ARAT [PM, PE17, S] ▷ AR⁴ > RAT: *arata, Aratar, aráto, arta-* (*Artaher*)

AS⁴ [PE17] „teplo, zejm. sluneční“: *árë, arma, asta-* ◊ ANAR, LAW² } Tento kořen patrně nahradil starší AR².

AS² [VT47] „vedle, mimo“: *ar, ar-* (*armaro*), *asa-* (*asambaro*) } Jiné zdroje mají AD⁴ a AR³.

ASAT [Et]: *asto* „prach“

AT⁴ [Et] „otec“: *atar, atto* ◊ TAT⁴ × AM⁴

AT² I. [Et, PE17] „znovu, zpět“: *at-, ata* ◊ AK² ◊ EN⁴; II. [VT42, QL] „dva, dvojité“: *ata-* (*ataformaitë*), *atwa*, *-t* ◊ ATAN, ATAT ◊ TAT² ◊ JU

ATAN [W]* ▷ AT²: *Atani* „Lidé, Druhý lid“

ATAT [VT42, Et] ▷ AT² > TAT²: *atatyá, attá*, *attëa* } Tento tvar kořene vznikl zdvojením původního AT² za účelem zesílení duálního významu.

ATH [PE17] „pomáhat, ulehčovat, uzdravovat“: *asa-* (*asalasta*), *asëa, asië, asya-* ◊ RED²

AW⁴ [W] } wa² kořen pro vyjádření pohybu pryč z pohledu věci, osoby či místa, jež se opouští, [Et] „pryč, ven, mimo“, [PE17] „jít, odejít, pomínout“: *au-* (*aucir-*), *Aureldi, auta-, ava, ava-* (*avanótë*), *öa, öar, vanwa* ◊ 30, ET } Etymologie tvoří slovo *vanwa* z kořene wan².

AW² [QL] „bohatství“: *ausië, autë* × OJ²

B

BA [W], PE17 } AB starý záporný kořen, zvolání „ne“: *vá* ◊ GU, LA, MU

BAD [Et] „soudit“: *Tel.* ◄ MBAD ◊ NAM

BAL [PE17, Et] „mocný, silný“: *val-, Valar, Valatári, Valinor, valya* ◊ BEL } Zpravidla s významem božské moci – avšak nevztahuje

se k Jedinému, nýbrž zásadně k Mocnostem vstoupivším do stvořené Ardy.

BALAD ◄ VĚŘĚ [QL] „cenný, důležitý“: *valda, valdëa* ◊ BILID

BAN [PE17, Et] „krása (pramenící z bezchybnosti, neposkvrněnosti)“: *úvano, úvanimo, Vána, vanë, vanima, Vanimor, vanya* ◊ MAN⁴ } V odvozených slovech v quen. splývalo s kořenem WAN⁴.

BAR [Et] pův. patrně „zvednout, vyvýšit“, později „zachránit, dát do bezpečí“: *varna, varnassë, varya-* ◊ BARAD, BARATH ◊ REK

BARAD [PE17, Et] ▷ BAR vyjadřuje velkou výšku spojenou se silou, velikostí, majestátností: *varanda, Varda* ◊ BARATH ◊ RAT⁴, TAG } V QL uvedeno jako VRDR.

BARAN [Et] „hnědý“: *varnë* ◊ RUS⁴

BARAS [Et] „žhavý“: *Tel.* ◊ RUN²

BARATH [PE17, Et] ▷ BAR: *Tel.* ◊ BARAD

BAT [Et] „šlapat, kráčet“: *vanta, vanta-* ◊ RAT²

BE ◄ VĚ, VĚI [QL*] „jako“: *elvëa, sívë, vë, vëalta-* ◊ IM² } Není jisté, zda by nemělo být spíše WE; ale patří-li sem sind. *ben* „podle“, je staroeldarský tvar BE pravděpodobnější.

BEL [Et, PE17] „silný, velký“: *Tel.* ◊ BELEK ◊ BAL ◊ POLOD, TULUK

BELEK [Et] ▷ BEL „velký, mocný“: *Tel.* ◄ MBELEK ◊ ALAT, TUR } Dle Etymologií se v quen. nevyskytuje, ale QL uvádí výrazy, jež by sem mohly patřit: *velicë, velitya-, velixë*. Původ hlásky *i* v jejich kořeni je však nejasný.

BEN [Et] „kout, roh“: *Tel.*

BER [Et] „statečný“: *verië, vërya, vërya-* ◊ KAN², STALAG

BEREK [Et] „divoký, náhlý“: *verca* ◊ RAB⁴

BERETH [Et] „buk“: *Tel.* ◊ PHER⁴

BES [Et] „oženit se, vdát se“: *venno, veru, vessë, vesta, vesta-, vestalë* } Viz též pozn. ke kořeni WED. QL uvádí ve tvaru VEËE.

BEW [Et] „následovat, sloužit“: *Tel.* ◊ DEW⁴ ◊ NDUR

BILID ◄ VĚŘĚ [QL] „cenný, důležitý“: *vilda-, vildima* ◊ BALAD ◊ MIR⁴

BOR [Et, QL] „vytrvat“: *vórëa, vórima, voro* ◄ BORON ◊ OJ⁴, STEL × WAR

BORON [Et] ▷ BOR: *voronda, voronwa, voronié* ◇ SATAR

BUD [Et] „vyčnívat“ ◀ MBUD

D

DA [WJ] allativní prvek: *-r (sir, tar)* ○ NA⁴ × LO

DAB [Et] „vzdát se, ustoupit, dovolit“: *lav-* ◇ LEK, WAR

DAJ¹ [Et] „stín“ (obyčejný, bez odkazu na tíživou temnotu): *laimě, laira, lëo* ◇ WATH

DAJ² [VT42] *, „velký“: *Tel.* ◇ ALAT, UR² } Možná sem patří *quen. laita-* „chválit“.

DAJ³ [PE17] „hrozný, ohavný“: *Tel.* ◀ NDAJ ◇ ULUG

DAK [VT45] „zabít“ ◀ NDAK ◇ DJAK, MAK, NAK

DAL [PE17] „spodek, země“, [Et] „plochý“: *Tel.* ◇ LAD¹ ◇ PAL

DAM [VT45] „bít“ ◀ NDAM ○ TAM¹ ◇ TARAM

DAN [WJ] „vrátit (se), vzít zpět“ ◀ NDAN

DAR [Et] „čekat, zůstat, zastavit se“: *Tel.* ◇ PUT

DARAK [Et]: *ráca* „vlk“ ○ ŃGARAM

DARAM [Et] „bít, sekat“: *Tel.* ○ TARAM

DAT [VT48, Et] „padat (k zemi)“: *lanta, lanta-, latfa* ○ LAT² ○ TALAT

DE [VT48, WJ] zájmený kořen 2. osoby množného čísla: *-lda, -ldě, le* ○ LE ◇ KE¹

DEL [WJ] „jít, putovat“: *lelta-, lelya-* ○ LED } Slovo *leya-* lze odvodit z varianty DEL i LED.

DEM [Et] „smutný, pochmurný“: *Tel.* ○ DOM × MBER

DEN¹ [WJ] „štíhlý (ale silný), ohebný“: *Lenwě* ◇ NIN¹, THAR²

DEN² [Et] „díra, mezera, průchod“: *Tel.*

DER¹ [Et] „dospělý muž“ (jakékoli mluvící rasy): *nér* ◀ NDER ◇ ŽAN¹ } Odvozené slovo má *n* jednak přichýlením k NI¹, NIS, jednak vlivem zesíleného NDER. Pozdější zdroj odvozuje od NER.

DER² [PE17] „obtížný“: *Tel.* ◇ GUR, SRAG

DEW¹ [VT45] „následovat“ ◀ NDEW ○ BEW ◇ KHIL

DEW² [PE17] „chybovat, minout, nedosahnout cíle“: *Tel.* ◇ LOJ¹

DIL [Et] „ucpat, zaplnit díru“: *Tel.* ◇ TAP

DIŃG [Et, VT45] onom.: *Tel.* ○ TIŃG

DIP [PE17] „slabý, ohnutý, svěšený“: *limpa* ◀ NDIP ◇ KWI

DJAK [HKE, PE14*] „obětovat“: *yac-, yangwa* ○ DAK

DJEL [Et] „cítit strach a odpor, hnusit si“: *yelmě, yelta-, yelwa* ◇ PHEW

DOŽ [Et] *, „noc“: *ló, lómě (& DOM), lóna* × AR²

DOM [Et] „bledý, mdlý“: *lómě (& DOŽ), tindómě* ○ DEM } Původním významem zde uvedeného *lómě* bylo „šero, soumrak“; toto však splynulo se slovem odvozeným od DOŽ „noc“. Význam kořene se zachovává ve slově *tindómě*.

DOR [WJ, PE17] „vysušený, tvrdý, tuhý, nepodajný“: *norna, Norno* ◀ NDOR² ◀ DORON ◇ PARAK, STAR, TARAG } Počáteční *d-* se mění na *n* vlivem *n* v následující slabice.

DORON [Et] ▷ DOR „dub“: *lindorněa, norno* } QL odvozuje od nořo.

DUB¹ [Et] „ležet, těžce doléhat“: *lumna, lumna-* ○ LUB

DUB² [PE17] *, „ohýbat“: *lúva* ◀ NDUB ○ KUŽ } VT47 odvozuje od LU².

DUJ [VT48, Et] „proudit, lít se; zaplavovat, máčet“: *luimě, luita-* ◇ LOG, SIR

DUL [Et] „skrývat, halit“ ◀ NDUL

DUN [Et] „tmavý (o barvě)“: *Tel.*

E

EK¹ [VT48, Et, QL] „hrot, špička“: *ecco, pipinehtar* ◀ EKET ○ NEK¹ ◇ EREK, NAS, TIL¹

EK² [VT49*] } KE² kořen vyjadřující možnost n. nejistotu: *ec-, *encě*

EKES [VT47] > KES „ostatní, jiný“: *exa, exě*

EKET ◀ EKII [Et] ▷ EK¹ „kopí“: *ehtě, ehtyar*

EL [WJ, PE17, Et] „hvězda“: *él, ela, élě, menel* ◀ ELEN } Tato skupina slov se zakládá na nejstarším slově, které u Cuiviénu zaznělo.

Bylo to zvolání „hle!“, jež elf vyslovil, když spatřil hvězdy. To se také uvádí jako původní význam kořene.

ELEN [WJ, PE17] ▷ EL „hvězda“: *elda, Eldar, elen, Elentári, elenya*

ELED [WJ, Et] ▷ LED „odejít“: *Eldo* { Toto slovo je pojmenováním elfů, kteří se vydali na západní cestu; slovo *Elda* je odlišného původu a vztahuje se k „Hvězdnému lidu“, tedy ke všem elfům. V quenijštině se *Eldo* téměř nepoužívá a jeho význam pojmenování *Elda* převzalo.

EM¹ [PE17] „zobrazovat“: *emma, indemma, quantemma*

EM² [VT48] „matka“: *emil, emmë* ◊ AM¹

EN¹ [VT47, 48, PE17] „znovu“, pův. význam možná „stále“: *en- (enyalië)* ◊ ENET ◊ AT²

EN² [Et] „tam, tamhle“, v časových souvislostech ukazuje do budoucnosti: *en, enta, enwa, enyárë* ◊ TA¹ × JA²

EÑ [VT39] „být, existovat“: *Eä, ëa-, ëala, engwë* ◊ NA²

ENED [Et, PE17] ▷ NED „střed“: *endë, Endor, enya* ◊ ENEL

ENEK [VT47, 48, Et] ▷ NEK³ „šest“: *enenquë, enquë, enquië*

ENEL [VT47] ▷ NEL „uprostřed, mezi“: *enel, enelmo* ◊ ENED

ENET [VT48] ▷ EN¹: *enta, entë*

EP [VT42, 44, 49*] prostorově „před“, časově „po“: *ep(e)- (epessë), epë, epeta, epetai* ◊ AP² × NO² { Toto zdánlivé zmatení významu vychází z toho, že budoucnost je v quenijštině „to, co máme před sebou“.

ER [VT42] „jeden, jediný“, [Et, QL] „být o samotě“: *er, erda, eressë, eressëa, erinqua, Eru, erumë, erya* ◊ MIN

ERED [Et] ▷ RED¹: *erdë* „semeno“

EREK [Et] „trn“: *erca, erca-, ercassë* ◊ EK¹, NAS

ES [Et] „označovat, jmenovat“: *essë, esta-*

ESED [WJ, Et] ▷ SED „klid, odpočinek“: *Estë* { Třebaže v quenijštině (narozdíl od sindarštiny) je tento rozšířený základ vyhrazen pro jméno jedné z Valier, někdy se používá místo

základního SED, kterýžto svou podobou ser- má v češtině nešikovné asociace.

ESEK [Et] „rákosí“: *escë*

ESTEL [WJ] ▷ STEL: *estel* „naděje“

ET [Et, VT45, 48] „ven, vně“: *et, et- (etsir), etsë, ettelë, ettelëa* ◊ ETER ◊ AW¹, LO × MI

ETER [Et] ▷ ET „otevřít se“: *Tel.* ◊ PAT¹ × KHOL

EW [PM] { WE² „osoba“: *Tel.*

G

GAJ¹ [PM] „úcta, bázeň“, [WJ] „ohromit, vyděsit“: *aica, aiya!, áya* ◊ GAJAR, GAJAS¹, GAJAS² { Jinde se jako základ uvádí AJ¹.

GAJ² [Et]: *aira* „červený, ruměný“ ◊ KARAN, ROJ², RUS¹

GAJ³ [PE17] „zet, rozšiřovat se, otevírat se“ ◊ GAJAR ◄ ŃGAJ² ◊ GAS

GAJAR [PM] ▷ GAJ¹, [PE17] ▷ GAJ³ „moře“ (pův. Veliké moře): *airon, ëar* { Jinde odvozováno od AJAR bez souvislosti s velikostí či hrůzou.

GAJAS¹ [PM, VT43*] ▷ GAJ¹ „svatý, posvátný“: *aira, airë, airëa, airita-, aista* ◊ AJAN { Jinde se odvozuje od AJ¹.

GAJAS² [Et] ▷ GAJ¹ „strach“: *aista-* ◊ RUK

GAL¹ I. [PE17] „růst (jako rostliny), vzkvétat, být silný, zdravý“, **II.** [Et] „prospívat, dařit se“: *alma, almarë, almárëa, almië, alya* ◊ GALAD, GALAS¹ ◊ LAW¹ { Druhý význam tohoto kořene a slova z Etymologií byla patrně přesunuta k AL¹.

GAL² [Et, VT45, PE17] „svítit“: *úyalë* ◄ ŃGAL ◊ GIL, KAL

GALAD [Et, UT] ▷ GAL¹ „strom (rozložitý)“: **al, alda, Aldaron, aldëon* ◊ ORON

GALAS¹ [Et] ▷ GAL¹ „veselit se, být šťastný“: *alassë, alassëa* ◊ MBER

GALAS² [QL*] „mramor“: *alas, alasca, alasta*

GAP [Et] „hák, dráp“: *ampa* ◊ GAT¹ ◊ REP

GAR [Et] „mít, držet, vlastnit“: *aran, arda, armar, arwa, -arwa (aldarwa), aryon*

◁ GARAT ◊ 3AR ◊ KHER } Jiná, pozdější etymologie slova *aran* je uvedena u kořene ARAN.

GARAT [Et] ▷ GAR: *arta* „opevnění“

GAS [Et] „zet, zívát“: *assa* ◊ GAJ⁵, JAG

GAT⁴ [Et] *, „chytit, zachytit“: *atsa* ◊ GAP ◊ REP

GAT² [Et] *, „jeskyně“: *Tel.* ◊ GATH ◊ PHELEG, ROD

GATH [Et] ◊ GAT²

GAW [Et] „vymyslet, vynalézt“: *aulë, Aulë* (lidová etymologie), *auta-* ◊ GOW

GEŇG [Et, VT45] „nemocný“: *engwa, Engwar*, *yengwa ◊ KWOL, LEW

GEREN [QL*] „železo, ocel“: *eren* ◊ JEREN ◊ AŇG

GIL [Et, PE17] „svítit (bíle n. bledě)“: *Ilma, Ilmen, tingilindë, tingilya* ◊ ŇGIL ◊ GAL², RIL, SIL, THIL ◊ IT⁴

GIR [Et] „třást se, chvět se“: *Tel.* ◊ KWATH, PAP

GJEL [Et] *, „radovat se, jásat“: *yello* ◊ MBER

GJER [Et] *, „opotřebovávat“: *yerna, yerya-*

GLAD [PM] ► LAD² „smát se“: *Tel.*

GLAM [Et] ► LAM *, „zvuk, hluk“: *Tel.* ◊ ŇGJALAM

GLAN [VT42] ► LAN⁴ „okraj, lem, hranice, mez“: *Tel.*

GLAWAR [Et] ► LAWAR *, „zlato, zlaté světlo“: *Tel.*

GLIB [VT45] ► LIB² *, „mast“: *Tel.*

GLIŇG [Et] ► LIŇG „viset“: *Tel.*

GLIR [Et] ► LIR „zpívat“: *Tel.*

GLIS [PE17] ► LIS *, „med“

GLOS [VT42] ► LOS² „bílý“: *Tel.* ◊ GOLOS

GOLOB [Et]: *olwa* „vřetev“ } Jinde uvedeno jako OLOB.

GOLOS [Et] ▷ LOS² *, „sníh“: *olos, olossë* ◊ GLOS ◊ SRIS

GON I. [PE17] *, „kámen (jeden)“: *ON II. ◊ ONO [QL] „tvrďý“: *onin* ◊ GONOD

GONOD [Et] ▷ GON „kámen (materiál)“: *on, ondo, Ondolindë, onwa* ◊ SAR⁴

GOR [Et] „prudkost, ukvapenost, pud“: *ormë, orna* ◊ 3OR⁴, 3OR², KHOR ◊ ALAK

GOS [Et] „hrůza, děs“: *ossë, Ossë* (lidová etymologie) ◊ GOTH ◊ ŇGUR², RUK, THOS } Jiné odvození viz os².

GOTH [Et] ◊ GOS

GOW [Et] „vymyslet, vynalézt“ ◊ GAW

GRAW [VT47]: *röa* „pes“ ◊ SAW²

GROJ [Et] ► ROJ² „červený, zrzavý“: *Tel.*

GRON [PE17] ► RON² „pevný, hmotný“: *Tel.*

GROT [WJ] ► ROT „kopat tunel, hloubit“: *Tel.*

GRUD [VT45] ► RUD *, „kyj“: *Tel.*

GRUK [WJ] ► RUK „strach“: *Tel.*

GU [Et] } UG⁴ záporný kořen, často se zlými souvislostmi: *u-, ú-* (*úvanimor*) ◊ U ◊ BA, LA, MU } Pozdější zdroje mají záporný prvek *ú* bez souhlásky už v prajazyce (U) a neuvádějí „zlé souvislosti“.

GUR [PE17] „obtížný, tuhý, těžký, těžkopádný“: *urda, ur-, uru-* (*urucarín*) ◊ DER², SRAG

GWAL [PE17] „být podrážděn, vzrušen“: *inwalmë, walda, walmë, walta-, walya-* ◊ WAL

GWEN [Et] *, „svěží, světlezelený“: *wén, wenyä* ◊ LAJAK, NETH⁴, WIR² } Asociováno s WEN⁴ „dívka“, ale je to od původu odlišný kořen.

3

3AN⁴ [Et] „samec, muž“: *hanu, hanwa* ◊ DER⁴ × IN⁴

3AN² ◊ HAN [VT43] „přidat, zvětšit, ocenit“: *han, hanta-* ◊ AN⁴

3AR [Et] „mít, držet“: *haran, harma, harwë, harya-, haryon* ◊ GAR

3EK ◊ HEK [WJ] „zvlášť, odděleně, samostatně“: *Heceldamar, hecil, hecilë, hecilo, hehta-, hequa*

3EL [Et] „nebe, obloha“: *hellë, helwa* ◊ KHEL

3O [W], [Et] „z, od, pryč“ (z pohledu mimo objekt, o němž je řeč): *hó-* (*hócír-*), *-o* ◊ AW⁴, LO

3OR⁴ [VT41] „varovat, radit, pobízet, naléhat“ (zejm. o hnutích myslí): *or-*, *órě* o GOR, KHOR ◊ NID } Odvozená slova ztratila počáteční souhlásku, což je patrně jev nepravdělný; nastal možná kvůli pozdější významové asociaci s kořenem OR.

3OR² [VT45]: *horro*, *orro* výkřik strachu, bolesti či znechucení o GOR

I

IB⁴ [QL] „rojit se, hemžit se“: *imbilē*, *imbilincē*

IB² [PE17] *,*útes*, *sráz*“: *imbě* (& IM¹) } Ve VT45 zřejmě totéž uvedeno jako IMBE „hluboké údolí“.

ID [Et, PE17] „toužit, přát si“: *indo*, *írě*, *írima* ◊ IR ◊ JES⁴, KHO, MER } Pozdější etymologie slova *indo* je uvedena u základu INID.

IKW [QL] „žádat, prosit“: *iquin*, *iquis*, *iquista*, *iquista-*

IL [Et, VT48] „vše“: *il-* (*ilquen*), *ilqua*, *ilya* ◊ ILU ◊ KWA⁴

ILIM ◊ ILI [QL*] „mléko“: *ilimba*, *ilin*

ILU [Et] ▷ IL „vesmír, vše“: *ilu*, *ilu-* (*ilucara*), *ilúvatar*, *ilúvě*

IM⁴ [VT17, VT45, QL] } MI „v, uvnitř, dovnitř“: *imbě*, *imbi*, *imbit*, *imi*

IM² [QL] „stejný, podobný“: *iminqua*, *inqua*, *inquilě* ◊ BE

IN⁴ [Et] } NI⁴ „samice, žena“: *inimeitě*, *inya* × 3AN⁴

IN² [PE17] „srdce, mysl, nitro“ ◊ INID

INID [VT41] > NID, [PE17] ▷ IN² „mysl, nitro“: *indo*, *indómě* } Etymologie odvozuje od ID.

INIK [Et] *,*tušit*, *předpokládat*“: *inca*, *intya*, *intya-*, *intyalě* ◊ NAW

IŇG [PM] *,*nejvyšší*“, [Et] „první, přední“: *inga*, *ing(a)-* (*ingaran*), *ingor*, *Ingwě* ◊ MIN

IR [PE17] „*toužit, přát si*“: *írima* ◊ ID } VT45 vykládá jako „krásný“ – jsou to zřejmě různé způsoby, jak zakořenit příd. jm. *írima*.

IS⁴ [Et, VT41, QL] „znát, vědět“: *ista-*, *Istari*, *istima*, *istya*, *istyar* ◊ KHAN⁴, ŇOL, SAJ⁴

IS² [QL] *,*bílý*, *bledý*“: *is*, *isca*, *iscaně* ◊ NIKW

IT⁴ [PM, PE17] „*blýskat se*, *třpytit se*, *zářit*“: *ita-*, *íta*, *Itaril*, *itila* ◊ GIL, RIL

IT² [QL] „*kousat*, *bodat*“ (o hmyzu), přen. „*rozčilovat*“: *itis*, *itisya-*, *itsě* ◊ NAK

ITHIL [Et*] > THIL „*Měsíc*“: *Isil* × ANAR

J

JA⁴ [PE17] částice vztazných zájmen a příslovcí: *ya*, *yassě* o MA⁴

JA² [Et, QL] „*tam*, *támhle*, *tehdy*“: *yá*, *yalúmě*, *yalúměa*, *yana*, *yára*, *yáhě*, *yáressě* × EN² } Podle PE17 jsou oba kořeny JA původně totožné.

JAB [Et, QL] „*plod*“: *yav-*, *Yavanna*, *yávě*, *yausta* ◊ MAR⁴

JAG [PE17] „*mezera*, *propast*“, [Et] „*zet*, *zívat*“: *yanga-*, *yáwě* ◊ GAS

JAJ [Et] „*vysmívat se*“: *yaiwě*

JAK⁴ [Et]: *yat* „*krk*“ o JAT

JAK² [QL] „*kus hovězího dobytka*“: *yacco*, *yaci*

JAL [VT46]: *,*volat*, *povolávat*“: *enyaliě*, *yal-* o JAM

JAM [VT46, QL] „*křičet*, *volat*“: *yam-*, *yáma*, *yambo* o JAL ◊ KAN⁴

JAN⁴ [PE17] „*široký*, *rozlehlý*; *obrovský*“: *yána*, *yanda* ◊ PAL

JAN² [Et]: *yána* „*svatyně*“ ◊ AJAN

JAR [Et] „*krev*“: *yár* ◊ SEREK

JAT [Et, QL] „*spojit*“: *yanta*, *yanwě*, *yatta* o JAK⁴ ◊ LIM × KIL

JE [VT46] „*být*“: *-iě*, *ye* ◊ NA² } Kořen zvláštní formy slovesa „*být*“ vyskytující se jen ve Fírielině písni.

JEL [Et] „*dčera*“: *-iel* (*Uinéniel*), *yeldě* o JEN² } V Etymologiích zrušeno a změněno na JEN², ale později patrně obnoveno [PE17, UT].

JEN⁴ [Et] „*rok*“: *Endien*, *linyenwa*, *yén*

JEN² [Et] „dcera“: *-ien* (*Arien*), *yendë* ◊ JEL, JON

JER [VT46] „cítit sexuální touhu“: *yéré* ◊ JES⁴

JEREN [QL] „železo, ocel“: *yeren* ◊ GEREN ◊ AŇG

JES⁴ [Et] „toužit“: *yesta-* ◊ JER ◊ ID, MIL⁴

JES² [Et, LotR*] „předcházet“: *yessë, yessëa* ◊ JESET × NDEW } Etymologie uvádí ES, ESET, a to s otazníkem. Na základě údajů z Pána prstenů se kořen mění na JES, JESET.

JESET [Et, LotR*] ▷ JES²: *yesta* ◊ MIN

JO [WJ] „s, dohromady“, ke spojení více než dvou objektů: *yo, yo-* (*yomenië*) ◊ WO

JOD [PE17] „ohrazovat, uzavírat“: *-ion(dë)*, *yonda, yondë, yonna, yonwa, yor-* ◊ PEL⁴

JOL [QL] „zapáchat“: *yol-, yolmë* ◊ ŇOL × NARAD

JON [Et] „syn“: *-ion* (*Anárion*), *yondo* ◊ JEN², ŇGJON

JU [Et] „dva, oba“: *yú-* (*yúcalë*), *yúyo* ◊ AT² } Možná sem patří i duální koncovka *-u*.

JUK [Et] „použít“: **yuhŭta-* ◊ MAG²

JUL⁴ [PE17, WJ] „pít“: *yulda, yulma, yulmë* ◊ UL ◊ SUK⁴, SUG, SOK

JUL² [Et] „doutnat“: *yúla, yulma, yulmë* ◊ RUN²

JUR [Et, QL] „běžet“: *yur-, yuro* ◊ LOKW, LOP, NOR

K

KA [VT47] „dům, domov“ ◊ KAW⁴

KAB [VT47] „držet, zadržovat, obsahovat“, [Et] „dutina“: *camba, cambë* ◊ KAM³ ◊ MAP

KAJ⁴ [Et, PE17, QL] „ležet“: *caila, caima, caimasan, caimassë, caimassëa, caita-* ◊ KHAW²

KAJ² [*] krátký základ číslovky „deset“ ◊ KAJAN ◊ KWAJ

KAJAN [Et] „deset“: *cainen* ◊ KWAJAM } Zřejmě změněno na kořeny začínající na KW.

KAK [QL] „smát se“: *cac-, cancalë* ◊ LAD², MIR²

KAL [Et, VT47, PE17] „svítit (obecné slovo)“, [QL] „svítit zlatě“: *cal-, cala, calaina, calima, callo, calma calta-, calya-* ◊ AKAL ◊ KALAR ◊ GAL², ŇGAL, SKAL

KALAK [VT47] „sklo“: *calca* ◊ KHJEL

KALAP ◊ KALPA [Et] „nádobu na vodu“, [QL] „držet, obsahovat“ (zejm. o kapalinách): *calpa, calpa-* ◊ KULUP } V QL psáno KLPL.

KALAR [Et, VT47, PE17] ▷ KAL „světlo“: *calar* ◊ AKALAR

KAM⁴ [QL] „červený“: *camillo, camilot, campilossë, campin* ◊ KARAN

KAM² [VT44] „hodit se, souhlasit“: *ócam-*

KAM³ [VT47*] „dostat“: *cam-* ◊ KAB ◊ ŇGET

KAN⁴ [PM, VT47] „hlasitě volat“, odtud „povolávat, velet, požadovat“; [PE17] „vést“: *can-, cáno, canwa* ◊ KON ◊ JAM; KHES⁴

KAN² [Et] „odvážit se“: *cánë, canya* ◊ BER, NOL

KAN³ [VT47, 48] „čtyři“: **canquë* ◊ KANAT

KANAT [VT47, Et] ▷ KAN³ „čtyři“: *canta, cantëa*

KANU ◊ KANA [QL] „olovo“: *canu, canuina, canuva*

KAP [QL, Et] „skákat“: *cap-, capta-* ◊ KHAL²

KAR [Et, PE17, QL] „dělat, vyrábět, stavět“: *car-, Carmë* ◊ KJAR ◊ MAJ⁴, TAN⁴

KARAK [Et, QL] „ostrý tesák, osten, zub“: *caraxë, carca* ◊ KHARAS ◊ NELEK } QL má ve tvaru KRKR.

KARAN [Et, QL] „červený“: *carnë, Carnil, carnimírë* ◊ GAJ², KAM⁴, ROJ²

KARAP ◊ K¹RP¹R [QL] „škubat“: *carpalë, carpalima, carpan* ◊ RIK³

KAS [Et, PE17, QL] „hlava“: *cár, cassa, castëa*

KAT [Et] „tvar“: *canta, canta-* ◊ WEN²

KAW⁴ [PE17] „kryt, úkryt“, [VT47] ▷ KA „dům, domov“: *cauma, cõa* ◊ MBAR

KAW² [QL] „shýbat se, sklánět se“: *cauca, cauco, cauta-, cav-* ◊ KAWAR ◊ KU3, NDUB

KAWAK⁴ [WJ] „vrána“ (onom.): *quáco* ◊ KOROK⁴

KAWAK² [VT47] „žába“ (onom.): *quácë*

- KAWAR** [QL*] ▷ **KAW**² „bát se“: *caurë, caurëa*
 ◇ RUK
- KE**⁴ [VT48] zájmený kořen 2. osoby j. č. v důvěrné formě: *ce, tyë* ◇ DE, LE
- KE**² [VT47, 49] } **EK**² slovní základ vyjadřující možnost, nejistotu: *cé*
- KEK** [QL] „kvokat“ (onom.): *cecet* ◇ **KWA**², **KOROK**², **POROK**
- KEL** [Et, PE17, QL] „jít, běžet (zvl. o vodě), plynout, stékat“: *celma, celumë, ehtelë* ◇ **KJEL**⁴, **KJEL**², **KWEL** ◇ **SIR**, **UL**
- KEN** [VT41, PE17] „vidět, vnímat, všímat si“: *cen-, cenda-* ◇ **KHEN** ◇ **TIR**, **THE**
- KEM** [Et, VT45, QL] „půda, země, hlína“
 ◁ **KEMEN**
- KEMEN** [*] ▷ **KEM**: *cemen, cemna, cemnaro, Kementári* } Kořen je psán jako **KEM**, ale odvozená slova ukazují na rozšířený kořen **KEMEN**.
- KES** [VT47] *„jiný, ostatní“ ◀ **EKES** ◇ **KHJA**
- KETH** [PE17] „vyšetřovat, zkoumat“: *ces-, cesya-, cesta-, ecces-* ◇ **SAK**
- KEW**⁴ [VT48] *„nový, čerstvý, opakovaný“: *ceuranar, ceurë, ceuta-, céva, -quë (minquë)* ◇ **WIN**
- KEW**² [PE17] „žít (o rostlinách)“: *laiquë, quëa* ◇ **LAW**⁴
- KHAD** [VT45] „sedět“, [QL] „lpět, zůstávat“: *har, har-, harë* ◇ **KHAM** } V Etymologiích kořen zrušen a změněn na **KHAM**, sloveso *har-se* však v této podobě vyskytuje v Cirionově přísaze. V QL uvedeno jako **HAĀA**.
- KHAG** [Et] *„mohyla, hromada“: *hahta* ◇ **KUB**
- KHAJ** [Et, VT45] „daleký, vzdálený“: *avahaira, eccaira, haira, háya* ◇ **PALAN**
- KHAL**⁴ [Et, PE17] „zvednout, zvýšit“: *halla* ◇ **OR** } Podle PE17 souvisí s **KAL** „světlo“: vyjadřuje vl. pohyb vzhůru – k obloze, ke světlu.
- KHAL**² ◀ **HALA** [QL] *„skákat“: *haloisi, haloitë, halta-* ◇ **KAP**
- KHAM** [Et, VT45] „sedět“: *hamma, ham-* ◇ **KHAD**
- KHAN**⁴ [Et] „rozumět, chápat“: *handa, handassë, handë, handelë, hanya-* ◇ **IS**⁴, **SAJ**⁴
- KHAN**² [VT47] „bratr“: *háno* ◇ **TOR**⁴
- KHAP**⁴ [VT41] „vázat, upevňovat, zbavovat svobody“, [PE17] „držet, zadržovat, ponechávat“: *hampa* ◇ **KHEP** × **LER**
- KHAP**² [Et] „obalit, zahalit“: *Tel.* ◇ **LAP**⁴, **WJ**⁴
- KHAR** [VT45] *„přilba“: *harna* ◁ **KHARAN**, **KHARAP** ◇ **STOL**
- KHARAN** [VT45] ▷ **KHAR**
- KHARAP** [VT45] ▷ **KHAR** „přilba“: *harpa*
- KHARAS** [Et] *„sráz, ostrá skála“: *Tel.* ◇ **KARAK**
- KHAT** [QL, Et] „vrhat, metat“: *hat-, hatal, hatsë, hatsëa*
- KHAW**⁴ [PE17] *„obrovský“: *höa, haura* ◇ **ALAT** × **PIK**
- KHAW**² [Et] „odpočívát, být v klidu“: *hauta-* ◇ **KAJ**⁴ ◇ **SED** } V sindarštině asociováno s **KHAG** „mohyla, hrob“.
- KHEL** [QL*] „fialový“: *helilohtë, helin, helinillë, helinwa, helinquila* ◇ **3EL** } Bylo by možno aktualizovat též jako **3EL**, a potom by bylo totožné s kořenem pro „nebe, oblohu“.
- KHELEK** [Et] „led“: *helca, helcë* ◇ **KHJELES** } V QL jako **HELE**, **HĪKL**.
- KHEN** [VT45, PE17] „vidět, dívat se, hledět“
 ◁ **KHENED** ◇ **KEN**
- KHENED** ◀ **KHEN-D-E** [Et] ▷ **KHEN** „oko“: *hen*
- KHEP** [VT41, PE17] „zadržovat, ponechávat (si)“: **hep-* ◇ **KHAP**⁴
- KHER** [Et, QL] „vládnout, ovládat, vlastnit“: *héra, heren, herenya, heri, heru* ◇ **GAR**, **TUR**
- KHES**⁴ [VT45] „velet“: *hesto* ◇ **KAN**⁴
- KHES**² ◀ **HESE** [QL] „vadnout“: *hessa, hesta-* ◇ **KWEL**
- KHIL** [Et, PE17, WJ] „následovat“: *Hildor, hilya-, tarhildi* ◇ **DEW**⁴
- KHIM** [Et] „lpět, lnout“: *haimë, himba, himya-* ◇ **LEB**
- KHIN** [WJ, PE17] „dítě“: *Eruhini, hína* ◇ **SELED**
- KHIR** [PE17] „najít“: *hir-*
- KHIS** [Et, QL] ◇ **KHITH** } V QL jako **HISI**.
- KHITH** [Et, PE17] „mlha“: *hísë, hísië, hiswa, hiswë* ◇ **KHIS**, **MITH**

KHJA [VT49*] „jiný“: *ahya-*, *hya* ◊ KES
KHJAR [Et] „levice“: *hyarma*, *hyarmaitě*,
hyarmen, *hyarmenya*, *hyarya* ◊ KURUM
 × PHOR
KHJEL [Et] „sklo“ ◊ KHJELES ◊ KALAK
KHJELES [Et] ▷ KHJEL: *hyellě* ◊ KHELEK
KHO [Et] „srdce“ (fyzicky): *Tel.* ◊ KHON ◊ ID
KHOL [PE17] „zavřít“: *holla*, *holta-*, *holya-*
 ◊ PAK ◊ SKOL × ETER
KHON [Et, QL] ▷ KHO „srdce“: *hón*, *hondo*
 } QL uvádí jako HONO.
KHOP [Et] *„přístav“: *hópa*, *hopassě* ◊ LOD
KHOR [Et] „spouštět, hnát“: *hórě*, *hórěa*,
hormě, *horta-*, *hortalě*, *horya-* ◊ SIW ◊ GOR,
 3OR¹
KHOT¹ ◊ HOTYO [QL] „kýchát“: *hontě*, *hontyě*,
hot-, *hontossě* ◊ TJOS
KHOT² [PE17] „shromáždit (ve zmatku),
 pomíchat“: *hosta-* ◊ KHOTH
KHOTH [Et, QL] „shromáždit“: *hossě*, *hosta*,
hosta-, *hostar* ◊ KOM¹ } Pro další slovo
horma [QL] bychom patrně potřebovali
 variantu KHOS.
KHU [PE17] „klít, proklínat“: *húna*, *húta-*
 ◊ SKU × AJ¹
KHUG [Et] „štěkat, výt“: *huan*, *huo* ◊ ŇGAW,
 SAW²
KIL [Et] „dělit“: *cilmě*, *cilya* ◊ KIR, SKIL ◊ STAK
 × JAT
KIR [Et, PE17, QL] „řezat, sekát, rozstínat“:
certa (přes sind.), *cirmě*, *ciryá*, *ciryamo*
 ◊ KIRIK, KIRIS ◊ PHALAK, RIS, SJAD
KIRIK [Et] ▷ KIR *„srp“: *circa*
KIRIS [Et, VT45, QL] ▷ KIR+RIS „řezat, sekát“:
cirissě
KIT [QL] „lechat“: *citya-*, *cityalě*, *cityalěa*
KJAB [Et, QL] „chuť“: *tyausta*, *tyav-*, *tyávě*
 } QL uvádí jako TVAVA.
KJAR [Et] „způsobit“: *tyar-*, *tyaro* ◊ KAR
KJEL¹ [Et] „končit“: *tyel*, *tyel-*, *tyelima*,
tyelma ◊ TEL¹, KEL ◊ MET, TELES
KJEL² [PE17] „pomalu, postupně klesat“:
tyellě ◊ KEL ◊ NDU × AM²
KJELEK [Et] „svižný, čilý“: *tyelca* ◊ LAK¹ × LUB

KJELEP [Et, PM] „stříbro“: *telemná*, *telpě*,
telpilin, *telpina*, *telpingwě* } Quenijská
 slova odvozená od tohoto kořene by v důsledku
 pravidelného hláskového vývoje začínala na *ty-*
 , ale pod vlivem telerijštiny se častěji používají
 tvary na *t-*.
KOJ [QL] „žít“: *coimas*, *coina*, *coirě*, *coirěa*,
coiviě, *coitě* ◊ KUJ ◊ LAW¹, WEG² × ŇGUR¹
 } Viz též pozn. ke kořeni KUJ.
KOL [VT39, PE17] „nést“: *cólě*, *cólemaina*,
cóleva, *collo*, *cólo* } QL má v podobě KOHO
 a s překladem „snášet, trpět“.
KOM¹ [PE17] „shromážďovat, sbírat (se) –
 přinést či přijít na jedno místo“: *combě*,
comya-, *ócom-*, *ocombě* ◊ KHOTH × SPAR²
KOM² [QL] *„kulatý“: *cóma*, *cóměa* ◊ KOR
 ◊ NDOL¹
KON [PE17] „vést; pán“: *Turucondo* ◊ KAN¹
 } Vedle KAN¹ druhá varianta vysvětlení sind.
 jmen *Turgon*, *Fingon* ap.
KOR [Et, PE17] „kulatý“, [QL] „být kulatý,
 valit se“: *corin*, *corina*, *corně*, *coron*,
coromindo ◊ KOM², SKOR ◊ RIN
KOROK¹ ◊ KORKA [Et] „vrána“ (onom.): *corca*
 ◊ KAWAK¹
KOROK² [VT47] „slepice“ (onom.) ◊ POROK
 ◊ KEK
KOT¹ [Et*] „zápasit, mít spor“: *cotsě*, *cotyá*,
cotumo ◊ OKOT ◊ KOTH } Tato varianta
 kořene byla sice v Etymologiích zrušena, ale
 odvozená slova nasvědčují jeho platnosti.
KOT² [QL*] „ořech“: *cotě*, *cotsěa*, *cottulě*,
cotulwě
KOTH [Et, QL] „zápasit, mít spor“: *cos*, *costa-*
 ◊ KOT¹, ŇGOTH } V QL psáno koso.
KU [Et, VT45]: *cucua* „holubice“ (onom.)
KUB [Et]: *cumbě* „hromada, návrší“ ◊ KUP,
 KUM² ◊ KHAG, TUN
KU3 [Et] „oblouk“: *cú*, *cúna* ◊ DUB², KAW²,
 LU²
KUJ [Et] „probudit se, oživit“: *cuiva,
cuivě, *cuivěa*, *cuiviě*, *Cuiviénen*,
 **eccuiva-* ◊ KOJ, TUJ × PHUM } Někt. doložená
 slova působí mírné zmatení kořenů *koj* a *kuj*
 (významově i zvukově příbuzných); nečiní však

- velkých problémů je rozlišit a několik slov jim případně přizpůsobit: navrhuji základ *coi-* pro „život“, *cui-* pro „probouzení, bdělost“.
- KUL** [Et] „zlatorudý“, [QL] „zlato“: *culda, culina, cullo, culuina, culuma, culusta* ◊ LAWAR
- KULUP** « KLPI [QL] „držet, obsahovat“ (zejm. o kapalinách): *culpa-* ◊ KALAP
- KUM**¹ [Et] „prázdný“: *cúma, cumna* ◊ LUS
- KUM**² [QL] „nahromadit, navršit“: *cum-, cumba, cumbě* ◊ KUB × SAP
- KUP** [QL] „hrb“: *cumpo, cupta-, cuptulo* ◊ KUB ◊ TUM
- KUR** [Et] „(technická) dovednost, chytrost“: *curo, Curumo, curwě* ◊ PHIN¹ } Tento kořen zjevně používá pevnou ómatainu: KURU.
- KURUM** [Et] *,levý“: *Tel.* ◊ KHJAR
- KWA**¹ [W], VT42] „plný, úplný, celý“: *aqua, -qua, -inqua (alcarinqua)* ◊ KWAJ, KWAT ◊ IL × LUS
- KWA**² « QAHA, QAQA [QL] *,kachna“ (onom.): *quá, quaqu-* ◊ KEK
- KWA**³ [VT45] „něco“: *ilqua*
- KWAJ** [VT42] ▷ KWA¹ „deset“, jakožto „všechno, všech deset prstů“ (při počítání) ◊ KWAJAM ◊ KAJ²
- KWAJAM** [VT42] ▷ KWAJ: *quain, quainěa, quēan* ◊ KAJAN
- KWAL** [Et, QL] „zemřít (v bolesti)“: *qualin, qualmē, qualumē, qualúmēa, unqualē* ◊ KWEL, KWOL
- KWAM** [QL, Et] *,nevolnost“: *quam-, quamba, quámē, quámēa* ◊ LEW, SLIW
- KWAP** [QL] „obchodovat, smlouvat“: *quap-, quapta-, quampa, quampalē, quaptalē* ◊ MBAKH
- KWAR** [VT47, PE17] „stlačovat, svírat, mačkat“, [Et] „pěst, sevřená ruka“: *quár, quárē* ◊ STAG, THAG; MA3, MAP
- KWAW** [W], Et, QL] ▷ KWA¹ „plný, úplný, celý“, [PE17] „plnit“: *quanta, quat-*
- KWATH** « QASA [QL] *,třást se“: *quas-, quasil, quasilla* ◊ GIR, PAP
- KWE** [W] nejstarší kořen týkající se vokální řeči: *equē, eques* ◊ KWEN, KWET
- KWEL** [Et, QL] „slábnout, uvadat, umírat“: *quel-, quelmē* ◊ KWELEK ◊ KEL, KJEL, KWAL, KWOL ◊ KHES², ŃGUR¹, PHIR
- KWELEK** [QL] ▷ KWEL *,rozkládat se, hnít“: *quelehtë, quelet, queletya-, quelexiē, quelexima* } Tento rozšířený kořen není uveden, ale v odvozeninách jej lze dobře rozeznat.
- KWEN** [W] ▷ KWE *,ten, kdo mluví“, odtud „osoba, elf“: *quén, -quen (roquen), Quendeliē, Quendi, Quenya* ◊ ELED } Tato slova vznikla v době, kdy elfové žádné jiné mluvící bytosti neznali a schopnost řeči považovali za svou nejvýraznější vlastnost. Souvislost slov s původním významem se však oslabil, takže kupříkladu neurčité zájmeno *quen* se může bez jakýchkoli problémů vztahovat třeba i k němým trpaslíkům.
- KWER** [PE17] „otáčet se“: *nuquerna, quer-* ◊ PEL²
- KWES** [Et] *,ptačí pero“: *quessē, quesset* ◊ PIL¹
- KWET** [Et, QL, PE17] ▷ KWE „mluvit, říkat, oznamovat“: *quet-, quetil, quenta, quentalē, quentaro, quentēa, quetta* ◊ NJAR, NJAT
- KWIKW** [QL] „svěšený, ochablý“: *quina, quinquelē, quinquenna* ◊ PIP ◊ DIP
- KWIL** [QL] *,barva; zdobení“: *quilē, quilēa, quilin, quillē, quiltassē, quilya-*
- KWILID** « QLRI [QL] „klid“: *quilda, quildarē, quildē* ◊ LUR, RU3, SED
- KWILIT** « QITL [QL] „pás“: *quilta, quilta-* ◊ RIP²
- KWIN**¹ [PE17] „hřeben, výběžek, horní hrana“: *quinē, quinna* ◊ PEK
- KWIN**² [QL] „pištět“: *quin-, quinē, quinēa* ◊ SIP
- KWIŃG** [QL, Et] *,brnkat“ (onom.): *quinga-* ◊ TAŃG¹ } V Etymologiích psáno KWIG.
- KWIR** [QL] *,rozťáčet, šlehat“: *quirin, quir-mē* ◊ PIR
- KWIS** [QL] *,mumlat, šeptat“: *quir-, quisquir-, quisquirindē* ◊ SLUS

KWIT « QITYI [QL] *, „plést“: *quintyě, quitima, quitin, quitya-*

KWOD « QOŔO, QOSO [QL] *, „dusit se“: *quonda, quor-, quorin, quosta-*

KWOL [QL] *, „nemoc, trápení“: *quol-, quolda, quolima, quolu, quolúviě* ◊ KWAL, KWEL ◊ GEŇG, SLIW

L

LA [Et] ∫ AL² „ne“, kořen prostého záporu: *il- (ilfirin), la- (lacarě), lá, lala, lau, laumě* ◊ BA, GU, MU ∫ Dle některých poznámek Tolkien tento kořen opustil. [PE17]

LAB [Et, PE17, QL] *, „lízat, hýbat jazykem“: *lamba, lambě, lapsa-, lav-* ◊ LAP² ∫ Slovo *lambě* je asociováno též s kořenem LAM „zvuk“, vytvořeno bylo ale od LAB.

LAD¹ [Et] *, „široký, plochý“: *landa, lára* ◊ DAL, LAT¹ ◊ PAL × AK¹

LAD² [PM] „smát se“: *lala-* ◊ GLAD ◊ LAL ◊ KAK, MIR² ∫ Změna *d* na *l* je v tomto postavení zřejmě nepravidelná.

LAG¹ [Et] *, „ostří, klín“: *lango* ◊ NEK¹

LAG² [PE17]: *lango* „krk“ ◊ LAK² ◊ AKAS

LA3 [PE17] „křížovat, přecházet, přerušovat“: *lá, langě, lango, lahta-, pella* ◊ LAŇ

LAJ [QL, PE17, VT45] „žít, kvést“: *lairě, laisi, laito* ◊ LAJAK ◊ LAW¹

LAJAK [Et] ▷ LAJ: *laiqua* „zelený“ ◊ GWEN

LAK¹ [Et] „svižný“: *larca* ◊ ALAK ◊ KJELEK

LAK² [Et] „polykat“: **lac-, lanco* ◊ LAG² ◊ SLUK

LAL [PE17] „smát se“ ◊ LAD²

LALAM [Et] „jilm“: *alalmě, lalmě* ◊ ALAB ∫ Odvozená slova byla též asociována s GAL¹, AL¹.

LAM I. [Et, VT39] „zvuk“: *láma, lámína, lama, lamya-, nalláma* ◊ OM, SLON; **II.** [W], PE17] „zvuk, zvl. vokální, ale zmatený či neartikulovaný; hlas zvířete“ ◊ GLAM ◊ LAMAN

LAMAN [WJ] ▷ LAM *, „ti, jejichž hlasy jsou LAM“, tj. zvířata: *laman, lamanwa*

∫ Utvořeno rozšířením kořene LAM (ve druhém významu) stejným způsobem, jako od KWE bylo KWEN. QL má kratší LAMA.

LAN¹ [VT42] „okraj, lem, hranice, mez“: *lanca, landa, laně, lanwa, lanya-* ◊ GLAN ◊ REG, RIM²

LAN² [Et] „tkát“, [PE17] „splétat“: *lanat, lanně, lanwa, lanya-* ◊ NAT, WEJ, WID, WIG²

LAŇ [PE17] „přes, za“: *lá, langa-, palla* ◊ LA3 ◊ THAR¹

LAP¹ [QL] „balit, halit“: *lapil* ◊ KHAP², WAJ¹

LAP² [Et]: *lapsě* „kojenec“ ◊ LAB ∫ Kořen uveden zvlášť, ale pro odvozené slovo bychom si vystačili s LAB.

LAR [VT45, QL] „bohatý, tučný“: *lar, lárëa, larma, laru, larúva*

LAS¹ [Et, PE17] „list“: *lassě, lasselanta*

LAS² [Et, PE17] „poslouchat“: *lár, lasta-* ◊ SLAS ∫ Kořeny LAS poskytují důkaz špičatosti elfích uší. Píše se: „elfí uši byly špičatější než lidské, měly tvar listu“ [Et].

LAT¹ [VT41, PE17, Et] „otevřený, přístupný“: *láta, latin, látina, latya-* ◊ LAD¹ × PAK

LAT² [VT48] „na úrovni země, nízký, nízko položený“ ◊ DAT

LAT³ [QL] *, „hladký“: *lalta-, latwa* ◊ PATH

LATH [Et] „řemínek“: *latta*

LAW¹ [QL, PE17] „(rostlinný) život“: *laucě, laucien, löa, loitě* ◊ LAWAR ◊ LAJ ◊ GAL¹, KEW², KOJ, TUV

LAW² [Et] „teplý“: *lauca, laucima* ◊ AS¹, SA3

LAWAR [PE17, Et] ▷ LAW¹ „zlaté, zlaté světlo“: *laurě, laurëa, lávar, lõar* ◊ GLAWAR ◊ KUL, MALAT ∫ Pův. zřejmě označoval květy jasných barev, zejm. zlaté, snad konkrétně Laurelinu – taková je souvislost s LAW¹.

LE [VT48, WJ] zájmenný kořen 2. os. j. č.: *elyě, -l, -lya, lyě* ◊ DE ◊ KE¹

LEB [Et] „zdržovat se, zůstávat, lpět“: *lemba, lemya-* ◊ LEM ◊ KHAD, KHIM

LED [W], PE17, Et] „jít, putovat“, v quen. a pův. zřejmě „odejít“: *lelya-, lenwě, lenweta-, lesta-* ◊ DEL, LEN ◊ MEN, RAT², WAN²

LEK [Et, VT41, PE17] „uvolnit, nechat, pustit, dovolit“: *lehta-* ◊ DAB, LER

LEKW [QL] *,„kloub, spoj“: *lequet, lequeta-*
 ◊ LIM
LEM [Et] „zdržovat se, zůstávat, lpět“: *lenda-*
 ◊ LEB ◊ RETH
LEMEN [VT42, 48*] základ čísl. „pět“: *lemen, lemenya, lemnar* ◊ LEPEM
LEN [VT45, PE17] „cesta“: *lenna-* ◊ LED
 { Etymologie sice uvádí *lenna-* u kořene LED, ale lépe se odvodí od varianty LEN.
LEP [VT47] „šfourat, sebrat, chytit (prsty)“, [Et, VT42, QL] „prst“: *lepsě, lepsilě, lepta-*
 ◊ LEPEM, LEPEN, LEPER
LEPEM [VT47] ▷ LEP číslovka „pět“: *lempě, lempěa* ◊ LEMEN
LEPEN [Et, PE17] ▷ LEP ◊ LEPEM
LEPER [VT47] ▷ LEP „prst“: *leper*
LER [VT41, PE17] „volný, svobodný, neupevněný, bez překážek v pohybu“: *léra, lérina, lerta-, lerya-* ◊ LEK, PHA² × KHAP¹
LEW [QL] *,„nemoc, nevolnost“: *leucē, leumē* ◊ GEŇG, KWAM, SLIW
LEWEK [PE17] „červ, plaz“: *leuca* ◊ AŇGU
LI¹ [Et, QL, VT48] „mnoho“: *-li, liě, lin-* (*lindorněa*) ◊ MAJ³, OL²
LI² [QL] *,„splétat“: *lia, liantassě, liantě, líně* ◊ LIM ◊ SLIG ◊ RAJ¹ { Podle Tolkienovy poznámky pův. význam asi „spojovat mnohé v jedno“, tedy totožný s LI¹. Možná měl být nahrazen kořenem SLIG [Et].
LIB¹ [Et] „kapat“: *limba* ◊ LIKW, LIP ◊ ROS⁴
LIB² [Et] *,„mast“: *laivě, lipsa* ◊ GLIB
LIK [Et, VT45, QL] „ostrý, bystrý“: *laica, laicě* ◊ PHIN¹ { Et i QL mají LAIK, ale VT45 uvádí základní tvar bez zesílené samohlásky.
LIKW [QL] „voda, proud; čistý, jasný, průzračný“: *linquē, liquilla, liquilta, liquis, liquistěa* ◊ LIB¹, LIP ◊ NEN
LILIT ◀ LILT, LĪTL [QL, Et] „tančit“: *lilta-, liltiě*
LIM [VT47, QL] ▷ LI² „spojovat, vázat“: *lim-, limil, limna, málimě* ◊ JAT, LEKW, NUT
LIN¹ [Et, VT45, WJ] kořen pro příjemný n. hudební zvuk; „zpívat“: *linda* (& SLIN), *linda-, Lindar, lindě, lindelě, lindo* ◀ GLIN ◊ LIR ◊ NJEL, SAL { V řeči Lindar se tento kořen

vztahoval především ke zvukům tekoucí vody, což by mohlo ukazovat na spojitost s LIN². Viz též pozn. k LIR.

LIN² [PE17, Et] „jezero, jezírko“: *ailin, linya* ◊ LON² ◊ AJ²
LIŇG [Et] „viset“: *linga-* ◀ GLIŇG ◊ PIP
LIP [QL] *,„kapat“: *limpě, lipil, lipta-, liptě* ◊ LIB¹, LIKW, TIP
LIR [Et, QL, PE17] „zpívat, švitořit“: *lairě, lir-, lírě, lirilla, lirit* ◀ GLIR ◊ LIN¹ ◊ NJEL { Pokud jde o „zpívací“ kořeny, všeobecně se LIR vztahuje spíše k textu, příběhu, kdežto LIN¹ k hudbě. QL má LIŇI, z něhož se odvozuje obojí.
LIS [Et, PE17] „med“, [QL, VT43] „sladkost“, sekundární význam „milost“: *lis, lís, lissě* ◀ GLIS
LIT [Et]: *litsě „písek“*
LIW [Et] *,„ryba“: *lingwē, lingwil* ◊ SKAL² { QL má IWI, odkud *ingwil* „úhoř“; upravujeme přidáním l- na základě novějšího kořene.
LO [VT45, 49] ablativní prvek: *-llo, ló, -lóra* (*ómalóra*) ◀ LOJ¹, LON¹ ◊ ET, 3O × DA, NA¹
LOD [Et] *,„cesta, průjezd“, v quen. *,„vodní cesta“: *londě* ◊ KHOP { Jiné odvození je u kořene LON².
LOG [VT42] „mokrý (a měkký), nasáklý, bažinatý“: *oloirě, oloiya-* ◊ DUJ, MIS²
LO3 [QL] *,„rašit, kvést“: *lohtha-, lohtě* ◊ LOT, LOTH ◊ TUJ
LOJ¹ [PE17, VT45] ▷ LO „neuspět, postrádat, minout, chybit“: *loicarě, loima, loiparě, loiquetě, loita-* ◊ DEW²
LOJ² [QL] *,„žízeň“: *loimě, loiměa, loirě*
LOK [PE17, QL] „ohýbat se, kroutit se, svíjet se“, [Et] „velký plaz, drak“: **locca, lóccě* ◊ SLOK ◊ AŇGU
LOKH [Et] *,„vlasy“: *loxě* ◊ PHAS, SPIN { Možná varianta předchozího – vlnité vlasy.
LOKW [QL] *,„běžet“ (o dvounožcích): *locu-* ◊ LOP ◊ JUR
LON¹ [Et]: *lóna* „ostrov, zejm. vzdálený, nedosažitelný“ ◊ TOL¹
LON² [VT42, 48, PE17] *,„vodní plocha“: *lón, lóna, londě* ◊ LIN² ◊ AJ² { Etymologie odvozují slovo *londě* od LOD.

LOP [VT45] „kúň“, [QL] *„cválat, běžet“ (o zvířatech): *lop-*, *lópa*, *lopeta-*, *lopsi* ◊ LOKW ◊ JUR; ROK

LOS¹ [Et, QL] „spát, dřímát“: *lor-*, *lórě*, *Lórien*, *lorna* < OLOS ◊ PHUM } QL uvádí jako LORO.

LOS² [VT42] „bílý“, [PE17] „sníh, bělost“: *lossě*, *lossěa* ◄ GLOS ◄ GOLOS ◊ NIKW, SPAN¹, SRIS

LOT [VT42, PE17, Et] „květ, květina“: *lilótěa*, *lótě*, *lotórě*, *losa-*, *lotsě*, *lottě*, *olótě* ◊ LO3, LOTH } QL má zákl. tvar LÓ'o.

LOTH [PE17, Et] „květ, květina“: *lós*, *lossě* ◊ LO3, LOT

LU¹ [Et, QL] } UL *„plynout – o čase“: *lú*, *lúmě*, *lumequentalě*, *lúta-* } V QL jako LUHU, LU'U.

LU² [VT47] „oblouk, ohyb“: *lúva* ◊ KU3 } PE17 odvozuje od DUB².

LUB [VT45] „unavený“: *lumba* ◊ DUB¹ × KJELEK

LUG¹ [Et] *„těžký“: *lunga*, *lungumaitě*

LUG² [Et] *„modrý“: *lúně*, *Lúnorontí* ◊ LUJ ◊ NIN²

LUJ [VT48] „modrý“: *luině* ◊ LUG² ◊ NIN²

LUK¹ [PE17, VT43] „vézt, vléci, táhnout“: *lunca*, *Ondoluncanando* ◊ TUK

LUK² [Et] „magie, okouzlení“: *lúcě*, *luhta-* } Odtud i *Lúthien*, ale PE17 nověji odvozuje od LOT.

LUK³ [QL] *„bláto, sliz“: *lúcě*, *lúcima*, *lutil*, *luxo*

LUM [PE17, Et] „šero, temnota“: *lumbě*, *lumbulě* ◊ PHUJ, UŇG

LUR [VT45] „být potichu, v klidu“: *Tel* ◊ KWILID

LUS [Et] *„prázdný“: *lusta* ◊ KUM¹ × KWA¹

LUT [QL, Et, VT42] „plavat, být nadnášen vodou“: *luntě*, *lúto*, *lutta-*

M

MA¹ [PE17] tázací částice: *ma*, *manen* ◄ MAN² ◊ JA¹

MA² [VT42*] „něco, věc“: *ma*, *-ma* (*calma*) ◊ MO¹

MAD [Et]: *marya* „bledý, hnědožlutý“ ◊ MAL²

MAG¹ [PE17, VT47] „dobrý (fyzicky)“, nikoli protiklad k „zlý“, nýbrž k „špatný, nevhodný“: *mai*, *mára* ◊ MAJ² ◊ MAN¹ × UTH¹

MAG² [Et, PE17] „používat, ovládat“: *mára* ◊ MA3, MAP ◊ JUK

MA3 [VT47, Et, PE17] „ruka“, nejstarší a nejobecnější kořen pro ruku = prsty, dlaň a zápěstí; [QL] „uchopit“: *má*, *mahta-*, *maitě*, *málimě*, *maqua*, *mavoitě* ◊ MAG², MAP ◊ KWAR

MAJ¹ [PE17] „vytvořit (umělecky)“: *Maia*, *mairě*, *mairěa*, *maita-*, *maitalě*, *maitar* ◊ KAR

MAJ² [PE17] „skvělý, znamenitý, obdivuhodný“: *Maia*, *maina*, *maira* ◊ MAG¹

MAJ³ [QL] *„mnoho, příliš“: *mai*, *maira*, *maivoině* ◊ LI¹, OL²

MAK [Et, VT39] „řezat, sekat ostřím; meč“, [QL] *„zabit“: *macar*, *macil*, *mahta-*, *mahtar*, *maica* ◊ DAK, NAK

MAL¹ [QL] „drtit, mačkat“: *malaqua*, *malo* ◊ MUL ◊ THAG

MAL² [QL] *„žlutý“: *malicon*, *maliconděa*, *malina*, *malwa* ◄ MALAT ◊ MAD } Etymologie tento základ uvádí jako SMAL.

MALAT [PM] ▷ MAL² „zlato“: *malta* ◊ LAWAR

MAM [UT*] „maminka“: *mamil* ◊ AM¹, NAN × TAT¹

MAN¹ [PE17, WJ, QL] „dobrý – relativně či absolutně nezkažený, tj. neovlivněný neřádem zavedeným do Ardy Morgothem, a tedy věrný své přirozenosti a funkci“ – o mysli či duši „morálně dobrý“, o těle „zdravý, bez vad“: *manaquentá*, *mandě*, *manu*, *Manwě* < AMAN ◄ MANAD ◊ BAN ◊ AL¹, MAG¹ } Patrně převzato z valarštiny.

MAN² [PE17] ▷ MA¹ rozšířený tázací základ: *man*

MANAD [Et] ▷ MAN¹ „konec, osud – obvykle dobrý“: *manar*, *mandě*, *Mandos* (& MBAD) ◊ MBARAT

MAP [Et, VT47, QL] „uchopit, sevřít“: *amapta-*,

- mapa-, mapta-, maptalë* ◦ MAZ, NAP ◦ KAB, KWAR
- MAR¹** [QL] *, „zrát; ovoce“: *marin, marina, marindë, maru* ◁ MARAK ◦ JAB
- MAR²** [QL] *, „krystal, perla“: *maril, marilla, Silmaril* ◦ MIR⁴
- MARAK** ◀ MRKṘ [QL] ▷ MAR⁴ *, „šťáva, vlhkost“: *marca, marca* ◦ PIS, SAB
- MASAG** [Et] ▷ ◀ MBAS „hníst“: *maxa, maxë*
- MAT** [QL, VT39, Et] „jíst“: *anto, maita, mat-, matil, matsa, matsima* ◦ NETH²
- MAW** [QL] „křičet, bečet“ (onom.): *mavar, mōa, mōalin, mōar* ◦ MIW ◦ MBA, NJEN
- MBA** [VT47] *, „bečet“ (onom.) ◁ MBABA ◦ MAW, NJEN
- MBABA** [VT47] ▷ MBA *, „ovce“: *máma, mavar*
- MBAD** [Et] ► BAD „žalář, peklo“: *Angamanda, Mandos* (& MANAD)
- MBAKH** [Et] „vyměňovat“: *manca-, mancalë, *mancar* ◦ KWAP
- MBAL** [Et] *, „dlažba, dláždění“: *ambal, mallë*
- MBAR** [PE17, Et, QL] „bydlet, obývat“: *ambar, -mar* (*Eldamar*), *mardë, mardo* ◦ KAW¹
- MBARAT** [PE17, Et] „osud“: *maranwë, marto, martya, umbar* ◦ MANAD } Možná totožný s předchozím, přičemž zákl. význam je „rozhodnout“ – v prvním případě o založení tábora, ve druhém o budoucnosti světa. QL má MRṘR.
- MBAS** [PE17, Et] „dělat těsto, péci“, [QL] též „vařit“: *massë, masta* ► ◁ MASAG ◦ AP³
- MBATH** [VT45] „krýt, chránit“: *umbas* ◦ WATH ◦ SOT, TURUM
- MAW** [Et] „nutit, fláčit, zatěžovat, podrobovat“: *maurë, mausta, mauya-* ◦ NID
- MBELEK** [PE17] ► BELEK „velký, mocný, silný“: *melehtha, melehtë, Melkor* } Také uváděno ve formě MELEK. Viz též pozn. k MILIK.
- MBER** [Et] *, „veselit se“: *merendë, merya, meryalë* ◦ GALAS⁴, GJEL × DEM
- MBIRIL** [Et] ► MIR¹ + RIL *, „třpytit se“: *miril, mirilya-* ◦ TIN
- MBON** [PE17] *, „kopec, hrouda“: *umbo, umbon* ◦ TUN
- MBOTH** [Et]: *motto* „skvrna“ ◦ MOT
- MBUD** [Et] ► BUD „vyčnít“: *andamunda, mundo* ◦ RAS
- ME** [VT43, 44*] zájmenný kořen 1. osoby množného čísla: *-lmë, me, -mmë* ◦ WE¹
- MEL** [Et, PE17, QL] „milovat“: *málo, mel-, méla, melda, melin, melindo, melima, melissë, melmë* ◦ NIL, SER
- MEN** [VT39, 43, PE17] „mít za cíl, směřovat, postupovat v zamýšleném směru, jít“: *hyarmen, men-, menel, menta-, mína* ◦ LED, TEN² } Též použit v Etymologiích pro prostorové souvislosti, ale s významem spíše statickým – „místo“ ◦ NOM.
- MER** [Et] „chtít, toužit, přát si“: *mer-* ◦ ID
- MET** [Et] „konec“: *mentë, métima, metya-* ◦ KJEL¹, TEL¹
- MI** [Et, QL, PE17] } IM¹: „v, uvnitř, dovnitř“: *mi, minna, mir, mitya-* × ET
- MIKW** [QL] „líbat“: *micu-, miquë, miquelis, miquilë*
- MIL¹** [Et] „nenasytnost, zlá touha“: *mailë, mailëa, milmë, milya-* ◁ MILIK ◦ JES¹
- MIL²** [VT45]: *milya* „měkký, jemný, slabý“ ◦ PHIL, SLIN
- MILIK** [Et] ▷ MIL¹: *Melko, milca* } Jméno temného Valy Tolkien později odvozoval od MBELEK.
- MIN** [VT42, 48] „jeden, první“, [Et] „stát o samotě, vyčnít“: *min, minassë, minda, mindë, minë, mindon, minquë, minya* ◦ ER, IŇG, JESET
- MIR¹** [PE17, Et] „cenit si, vážit si; cenný, drahý“: *atamir, mírë, mírima, mirwa, mirya* ◀ ◁ MBIRIL ◦ MAR² ◦ BILID
- MIR²** [QL] „usmívat se“: *mir-, mírëa, mirilla, mirmilë* ◁ MIRIT ◦ KAK, LAD², RAJ²
- MIRIT** ◀ MRṘTYṘ [QL] ▷ MIR² *, „šklebit se“: *mirtya-, mirtyë*
- MIRU** [QL] „vínó“: *miru, mirucarnë, mirúva, miruvórë* } *Miruvórë* později odvozováno přímo z valarštiny [PE17, WJ], kdež *mirub* „vínó“.
- MIS¹** [Et] „jít volně, toulat se, bloudit“: *mirima, mista-* ◦ RAN

MIS² [Et, VT45*] „mokrý, vlhký“ ◁ MISID, MISIK ◊ MITH ◊ LOG × PARAK
MISID ◀ MIZD [Et] ▷ MIS² *,vlhkost, mrholení“: *misté*
MISIK [Et, VT45] ▷ MIS² *mixa* „mokrý“
MITH [PE17] „bledá, světlá šed“ [Et, VT45] možná „mlha“: *mista* ◊ KHITH, MIS²
MIW [Et] „kňučet, kvílet“ (onom.): *maiwë*, *miulë* ◊ MAW
MO¹ [VT42*] „osoba, někdo“: *mo*, *-mo* (*ciryamo*) ◊ MA² ◊ WE²
MO² [Et] *,těžká práce“: *mól*, *móta-*
MOR [Et, PE17, QL] „černý“: *mordo*, *morë*, *mórë*, *Moringotto*, *morna*, *mornie* ◁ MOROK
MOROK [Et] ▷ MOR: *morco* „medvěd“
MOJ [Et]: *moina* „známý, milý“
MOT [PE17] „bažina, mokřina“: Tel. ◊ MBOTH
MU [Et] ◊ UM¹ záporný kořen ◊ BA, GU, LA
MUJ [Et] *,tajný“: *muilë*, *muina* ◊ PHOZ, TOR²
MUK [QL] „kálet“: *múco*, *muhta-*, *muqua*, *mut*
MUL [QL] „jemně namlít“: *mul-*, *mulma*, *mulmar*, *mulmin* ◊ MAL¹ ◊ POR

N

NA¹ [PE17, Et] ◊ AN¹ allativní prvek, „k, směrem k“: *-n*, *na*, *na-* (*napan-*), *-nna* ◊ DA × LO
NA² [PE17, QL, Et] ◊ AN² „být, existovat“: *na-*, *nai*, *nat* ◊ EÑ, JE
NAB [W]*] „dutý“: *náva* ◊ UNUK
NAD [Et] *,louka, pastvina, údolí“: *nanda*, *nandë*
NAJ [PE17, QL] „působit bolest či zármutek“, [Et] „nařikat“: *naina-*, *nairë* ◀ NJAJ¹ ◁ NAJAK ◊ NEJ ◊ Viz též NDJ.
NAJAK [Et, QL] ▷ NAJ „bolest“: *naicë*, *naicelë*, *naicelëa*, *naiqua*, *naitya-* ◊ OŃG ◊ Podle Tolkienovy poznámky v Et je též možné, že tento základ nevznikl rozšířením z NAJ, nýbrž samohláskovým zesílením NAK ◀ NAIK.

NAK [Et, QL] „kousat“: *nac-*, *nanwa*, *nahta*, *naxa* ◀ ANAK ◊ DAK, MAK ◊ IT², NJAD
NAKH [PE17] „úzký, tenký“: *náha*, *nacca* ◊ AK¹
NAKW [QL] „ukrást, vzít, získat tajně či nezákonně“: *nacu-*, *naquar* ◊ PIL²
NAM [VT41*] „soudit“: *nam-*, *náma*, *námië*, *namna*, *Námo*, *Risil-Anamo* ◊ BAD
NAN [Et] *,maminka“: Tel. ◊ MAM
NAP [VT47] „rychle sevřít, uchopit“: *nappa* ◊ MAP
NAR¹ [Et] „plamen, oheň“: *nár*, *nárë*, *narwa* ◁ ANAR ◊ RUJ, UR¹, US
NAR² [Et] „vyprávět“: Tel. ◊ NJAR
NARAD ◀ NRĚR [QL] „vonět“: *narda-*, *nardilë*, *nardilëa* × JOL
NARAK [Et] „trhat, rvát“: *naraca*, *narca-* ◊ SKAR
NAS [Et] „špička, ostrý konec“: *nassë*, *nasta* ◊ SNAS ◊ AJAK, EK¹, EREK, NEK¹, TIL¹
NAT [Et] „tkát, vázat“: *natsë* ◊ NUT ◊ LAN², RAJ¹
NATH ◀ NASA [QL] „nechutnat, nelíbit se“: *nas-*, *násë*, *násëa*, *naswa* ◊ UG²
NAW ◀ NAV [QL] „hádat, tušit, mít podezření“: *nauma*, *naus*, *naustaviltë*, *nauta-*, *návë* ◊ NOW ◊ INIK
NDAJ [PE17] ► DAJ³ „hrozný, ohavný“: *nai-* (*naiquet-*) ◊ V quen. splynulo s NAJ.
NDAK [Et] ► DAK, NAK „zabít“: *nahta-*, *-ndacil* (*Rómendacil*)
NDAM [Et] ► DAM „tlouci, bít kladivem“: *namba* ◊ TARAM, TOŃG
NDAN [W], PE17, Et ► DAN „vrátit (se), vzít zpět“: *ananta*, *nan*, *nancar-*, *Nandor*, *nanwen-*
NDEB [PE17] „zkoušet, snažit se“: *nev-* ◊ RIK²
NDER [Et] ► DER¹ „ženich“: *Ender*, *ner* × NDIS ◊ Viz též NER.
NDEW [Et] ► DEW¹ „následovat, jít za“: *neuna*, *neuro* × JES²
NDIL [Et] ► NIL „přítel“: *-ndil* (*Eärendil*), *nilda*, *nildë*, *nildo*, *nilmë*, *nilmo*
NDIP [PE17] ► DIP *,svěšený, sehnutý“: *nimpa* ◊ NIP

- NDIS** [Et] ► NIS „žena“: *Indis, -ndis (Erendis), nis, nissē* × NDER
- NDOL**¹ [Et] *, „oblý“: *Andolat, nóla* ◇ KOM²
- NDOL**² [QL] „hloubit“: *noldarē, nolpa* ◇ SAP
- NDOR** [PE17, WJ] ► DOR „země, souš“ (jako protiklad k vodě, moři) : *nór, nórē (& NO¹)*
 { Starší zdroj vykládá jako „zůstávat, bydlet“; taktéž směřuje především ke slovu *nórē*, v němž splývají kořeny NDOR a NO¹.
- NDU** [Et, PE17] ► NU „klesat, zapadat“: *andúně, númen, númenya, nůta-* ◄ NDUR ◇ KJEL²
- NDUB** [PE17] ► DUB²: *numba* „sehnutý, shrbený“ ◇ KAW²
- NDUL** [Et] ► DUL „skrývat, halit“: *nulda, nulla* ◇ SKAL¹
- NDUR** [Et] ▷ NDU „klanět se“, sekundární význam „sloužit, poslouchat“: *-(n)dur (Arandur, Isildur), nůro* ◇ BEW
- NEB** [PE17] „obrátit se směrem k (mluvčímu)“: *Tel.* ◇ NIB
- NED** [Et] „střed“: *Tel.* ◄ ENED ◇ NEL
- NEG** [VT45]: *nehtë* „plástev“ ◇ NE3
- NE3** [QL] *, „včela“: *nehtelē, Niellúnē, nier, nierwes* ◇ NEG
- NEJ** ◄ NEI [Et] „slza“: *niē, nieninquē, Nienna, nírē, nítē* ◇ NAJ, NEN
- NEK**¹ [PE17] *, „špička, klín“: *necel, nehta, nehtë* ◇ EK¹ ◇ LAG¹, NAS, TIL²
- NEK**² [PE17] „zbavit“: *-enca, nec-, nehta-* ◇ PEN¹
- NEK**³ [VT47, 48] „dělit, oddělovat“ ◄ ENEK ◇ SAT
 { Může být příbuzné s NEK¹?
- NEL** [Et, VT42] „tři“: *neltil, nelya* ◄ NELED ◇ NED
- NELED** [VT48, Et] ▷ NEL „tři“: *neldē, neldiē*
- NELEK** [Et, VT46] „zub“: *nelcē, nelet* ◇ NJELEK ◇ KARAK
- NEM** [QL] *, „šít“: *nelma, nem-, nemba* ◇ THER
- NEN** [Et, PE17] „voda“, [QL] „téci“: *nellē, nén, nendē, nénu* ◇ NEJ ◇ LIKW, SIR
- NEŇ** [Et] „nos“: *nengwē, nengwēa*
- NER** [W], VT47, QL] „muž“, pův. „fyzická síla, statečnost“: *nér, nercē, nerdo, Nessa*
 ◇ WEG¹ { Etymologie mají DER „muž“; jméno Valiē odvozuje od kořene NETH.
- NETER** [VT47, Et] „devět“: *nerťē, nertēa*
- NETH**¹ I. [Et, VT47] „mladý, svěží, živý, veselý“ (spojováno zejm. s mladými ženami): *nésē, Nessa, nessima, nettē* ◇ GWEN, WEN¹, WIR²; II. [VT47] „sestra“: *nésa, nettē* ◇ THEL
 { Jiná etymologie jména *Nessa* je uvedena u NER.
- NETH**² ◄ NESE [QL] „krmit, pást (se)“: *nes, nesselē, nesta* ◇ MAT
- NI**¹ [Et] { IN¹ „žena“: *ní* ◄ NIS
- NI**² [PE17, Et] zájmenný základ 1. osoby jednotného čísla: *inyē, -n, ni, -nyē*
- NIB** [Et] „tvář, předek“: *Tel.* ◇ NEB
- NID** I. [VT41] „nutit, naléhat, tlačit“ (narozdíl od 3OR¹ i fyzicky): *nir-, níra, nirmē* ◄ INID ◇ MBAW; II. [Et] „opírat se“: *nirwa* { Slova uvedená v první části jiný text odvozuje od NIR.
- NIK** [VT48] „malý“ (s dobrými souvislostmi): *-incē (lepincē), níca, nincē* ◇ NIP, PIK ◇ TIT
- NIKW** I. [PE17, WJ] *, „chlad, sníh, led“
 II. [Et, QL] „bílý“: *nicu-, ninquē, ninquissē, ninquita-, niquē, niquis, nixē* ◇ IS², LOS², RIŇG, SPAN
- NIL** [Et] „přítel“, [PE17] „milovat jako přítele“ ◄ NDIL ◇ MEL, SER
- NIN**¹ [Et] „křehký, štíhlý“: *nindē* ◇ DEN¹, PHIL
- NIN**² [QL] *, „modrozelený“: *ningon, ninwa* ◇ LUG², LUJ
- NIP** [VT48] „malý“, obvykle s náznakem slabosti: *nimpē, nípa* ◇ NIK, NDIP
- NIR** [VT41, PE17] „vůle, záměr, úmyslné rozhodnutí“: *níra, nirmē* ◇ UB² { Jiné odvození je uvedeno u NID.
- NIS** [Et] ▷ NI¹ „žena“ ◄ NDIS
- NJAD** [Et, VT46] „hryzat“: *nyarro* ◇ NAK
- NJAR** [Et, QL] „vyprávět“: *nyar-, nyariē, nyarna* ◇ NAR² ◇ KWET { QL má dále *nyanda*, pro nějž bychom potřebovali ještě NJAD ◄ NYAŇA.
- NJAT** [QL] „tlachat, žvanit“: *nyata-, nyatil* ◇ KWET
- NJATH** ◄ NYASA [QL] *, „škrábat“: *nyas, nyas-* ◇ SRIP

NJEL [Et] „zvonic, zpívat, sladce znít“: *nyellë, nyello, Solonyeldi* ◊ LIN¹, LIR, SAL } PE17 uvádí podobné (Ň)GJEL, (Ň)GJOL „zvonení“ bez odvozenin.

NJELEK [PE15*]: *nyelet* „nehet“ ◊ NELEK

NJEN [QL] „mečet, bečet“ (onom.): *nyë, nyë-ni* ◊ MAW, MBA

NO¹ [PE17, Et, QL] } ON „zplodit; narodit se“: *Apanónar, no-, nórë* (& NDOR), *nossë, nosta, nostalë, onóro* ◊ PUZ } Ve slově *nórë* splývá odvozenina tohoto kořene původního významu „rod či kmen, jeho území“ se slovem vytvořeným od základu NDOR, označujícím suchou zemi jako protiklad moře.

NO² [VT49*] prostorově „za, vzadu“, časově „před“: *nó, nōa* × EP } QL má v přesně opačném významu.

NOL [QL] „odvážit se“: *nol-, nolmë, noloitë, nolwa* ◊ KAN²

NOM [VT42*] „místo“: *nómë, sinómë, tanómë* ◊ MEN

NOR [PE17] „běžet, skákat“, [QL] „běžet, jet, točit se“: *nor-, normë, norollë, norta-* ◊ JUR; PIR

NOROTH [Et]: *norsa* „obr“

NOT [PE17, Et] „počítat“: *not-, nótë, notessë, únótima*

NOW [Et] „myslet, představovat si“: *nausë, nó, nōa* ◊ NAW ◊ SAM

NU [Et, PE17, QL] } UN „klesat, sestupovat“: *nu, nún, nůta-* ◊ NDU ◊ NUR¹ × RO

NUK [W], PE17, VT39] „trpasličí, zakrnělý, nedorostlý, nedokonalý“: *nauca, Nauco, nuhta-* } Etymologie odvozovaly od NAUK, NAWAK.

NUPH ◊ NUFU [QL] „čich“: *nuptë, nuv-* ◊ NUS¹

NUR¹ [Et] ▷ NU * „hluboký“: *núra* ◊ TUB

NUR² [QL] * „vrčet“: *nur, nurru-*

NUS¹ [QL] „čich“: *nus, nustë* ◊ NUPH

NUS² [VT46] „smysl, moudrost“: *Tel.* ◊ ŇGOL

NUT [Et] „vázat“: *nauta, nut-, nútë* ◊ NAT ◊ LIM, RAP, SNAR, WED

Ň

ŇAL [PM] „zářit odrazem“, [PE17] „jasně zářit“: *Altariellë, yúyal* ◊ ŇGAL

ŇGAJ¹ ◀ DAHYA [QL] ▶ NAJ * „mučit, trápit“: *angaitya-, angayanda, angayassë* ◊ ŇGWAL

ŇGAJ² [PE17] ▶ GAJ³ „zet, rozšiřovat se, otevírat se“: *ňaira*

ŇGAL [PE17] ▶ GAL², ŇAL „lesk, záře“: *ňalta, Ňaltariel* ◊ KAL

ŇGAN [Et] „hrát na strunný nástroj“ ◊ ŇGANAD ◊ SAL

ŇGANAD [Et] ▷ ŇGAN: *ňanda-, ñandaro, ñandë, ñandelë, ñandelë*

ŇGARAM [Et] „vlk“: *ňarmo* ◊ DARAK

ŇGAW [Et] „výt“: *ňaulë, ñauro* ◊ KHUG } PE17 odvozuje slovo *ñauro* „vlkodlak“ od stejně znějícího kořene, ale uvádí jeho význam jako „zasřít, maskovat, padělat“.

ŇGET ◊ DETE [QL] „dostat, chytit“: *ňet-* ◊ KAM³

ŇGIL [MR, PE17] ▶ GIL „stříbrný lesk“: *ňillë*

ŇGJAL [Et] „mluvit nahlas nebo nesouvisle“ ◊ ŇGJALAM ◊ JAL

ŇGJALAM [Et] ▷ ŇGJAL: *indyalmë, yalmë* ◊ GLAM

ŇGJO [Et] „vnuk, potomek“: *indyo* ◊ ŇGJON

ŇGJON [Et] ▷ ŇGJO ◊ JON

ŇGOL [W], Et] „znalost, moudrost, učení“: *ingolë, ingolmo, ñóla, Ňoldor, ñólë, ñolwë* ◊ ŇGUL ◊ IS¹, NUS² } Podle někt. poznámek tento význam je sekundární; pův. prý to bylo „tmavý, tmavohnědý“ (o vlasech), odtud jméno *Ňoldor* a až podle toho „znalost, učenost“ [PE17].

ŇGOR [PE17] „hrůza, bázeň, úcta“: *Tel.* ◊ ŇGOROTH ◊ ŇGUR²

ŇGOROTH [Et] ▷ ŇGOR „hrůza“: *ňorta, ñorto*
ŇGOTH [MR*]: *Moringotto* „Černý nepřítel“ ◊ KOTH

ŇGUL [PE17] zřejmě „zlá“ varianta ŇGOL: *ňúlë* „černá magie“

ŇGUR¹ [Et, VT46, PE17] „zemřít“: *ňuru*, *Ňurufantur*, *ňuruhuinë* ◊ KWEL, PHIR × KOJ

ŇGUR² [WJ] „hrůza“: *Tel.* ◊ ŇGURUK ◊ ŇGOR ◊ RUK, THOS

ŇGURUK [WJ] ▷ ŇGUR² + RUK: *Tel.*

ŇGWAL [Et] „mučit“: *ňwalca*, *ňwalma*, *ňwalya-*, *ungwalë* ◊ ŇGAJ¹

ŇOL [Et, VT46] „zapáchat“: *olmë* ◊ JOL ◊ THAW, THUS

O

OJ¹ [Et, PE17] „stále, vždy, věčně“: *oi*, *oi(o)-* (*Oiencarmë*), *oia*, *oialë*, *oira*, *oirë* ◊ BOR

OJ² [QL] „chudý“: *oica*, *oisë*, *oista-*, *oita-* × AW²

OK [PE17, VT43] „zlý, špatný“: *olca*, *ongwë* ◊ OKOT ◊ AK², UK ◊ SRUG, UTH¹ × AL¹

OKOT ◊ OKTĀ [Et] > KOT¹ ▷ OK: *ohťa*, *ohťar*

OL¹ [UT*] „snít“ (mít krásnou, jasnou představu, vidinu, spíše než obyčejný noční sen): *ol-* ◊ OLOS

OL² [QL] „mnoho“: *olda*, *oldë*, *olli* ◊ LI¹, MAJ³, RIM¹

OLOB [PM] „větev“: *olwa* } Etymologie mají GOLOB.

OLOS I. [Et, QL] > LOS¹ „sen“: *olor*, *olorda*, *olórëa* ◊ PHAN³; **II.** [UT] ▷ OL¹ „sen, vidění“: *olos*, *Olórin*, *olosta* } Podle staršího odvození je kořen rozšířením základu LOS¹ „spát“ a nemá žádné zvláštní upřesnění významu. Podle novějšího však vznikl z kořene ol¹, jehož základním významem není obyčejný noční sen.

OM [PE17, Et] kořen pro protáhlejší, rezonující zvuk (zejm. hlas): *óma*, *óman*, *ómëa* ◊ LAM, SLON

ON [Et, PE17, WJ] } NO¹ „zplodit, porodit; narodit se“: *onna*, *onta-*, *ontarë*, *ontaro*

OŇG [QL] „bolest“: *ong-*, *ongwë* ◊ NAJAK, SISIT

OP [PE17] „ústa“: *ópa*, *úpa* ◊ PEŇ, SOŇ

OR [Et, PE17, QL] } RO „vzhůru, vysoko; stoupat“: *anarórë*, *or*, *órë*, *oromardi*, *oronta*, *orosta orta-* ◊ ORON, OROT ◊ AM², KHAL¹, TA3

ORON ◊ OR-NI [Et] ▷ OR „vysoký strom“: *ornë* ◊ GALAD

OROT [Et] ▷ OR „výšina, hora“: *oronta*, *oron*, *orto*

OROM [Et] > ROM: *Oromë* (lidová etymologie)

OS¹ [Et] „okolo, o“: *os, *osto* } Jiné odvození *osto* „město“ v. OSOT.

OS² [PE17] kořen pro syčení, šum, pěnivý zvuk: *Ossë* } Jiné odvození v. gos.

OSOT [WJ] > SOT „chránit, bránit, krýt“: *osto* } Etymologie odvozují z os¹.

OTOK [VT47, Et] „sedm“: *osco*, *oxo* ◊ OTOS } Tento kořen se obvykle v quenijštině moc nepoužívá.

OTOS [VT47, Et] „sedm“: *Otselen*, *otso*, *otsola* ◊ OTOK

OW [QL] „ovčí vlna“ } Etymologie patrně nahlazují kořenem tow, odvozená slova lze přizpůsobit přidáním počáteční souhlásky.

P

PA¹ [VT43] } AP¹ „dotýkat se“: *pa*, *pá*

PA² [VT44*] } AP² „po“: *pa*, *pá*

PAD [Et] „ohrazené místo, dvůr“: *panda* ◊ PEL¹, THUR

PAJ [QL] „potrestat, oplátit, pomstít se; dobýt“: *apairë*, *paimë*, *paimenë*, *paimesta*, *paimeta-*, *pairemo*, *paitya-*

PAK [VT41, PE17] „uzavřít“: *pahta* ◊ KHOL × LAT¹

PAL [Et, VT47, QL] „široký, širý, rozlehlý, otevřený“ – pův. o zemi, ploché a rovné: *palis*, *palla*, *palmë*, *palu-*, *paluhta*, *palúrë*, *palya-* ◊ PALAN, PALAT ◊ DAL, JAN¹, LAD¹, ROS² × AK¹

- PALAN** [Et, VT47] ▷ PAL *„široko daleko“: *palan, palantír, palda* ◇ KHAJ
- PALAP** [Et] *„bít, plácát“: *palpa-* ◇ PILIT ◇ SPALAP } Možná též rozšíření kořene PAL (jakožto „bít naplocho“).
- PALAT** [VT47] ▷ PAL *„dlaň“: *palta, palta-* ◇ MAŽ, RUN¹ ◇ PILIT } QL má PLYTĽ.
- PAN** [Et] „umístit, upevnit“ (zvl. o práci se dřevem), [PE17, QL] „uspořádat, srovnat“: *ampano, pano, panya-* ◇ STAB, TAK
- PAP** [QL] *„trást se“: *pap-, pampilë, pampilëa, pampinë, patil* ◇ GIR, KWATH
- PAR**¹ [PE17, QL] „slupka, kůra; kniha“: *parca, parma, parna* ◇ PARAN ◇ RAD, SAD
- PAR**² [Et] „složit, dát dohromady“: *parma*
- PAR**³ [PE17] „učit se, získávat informace – nikoli zkušeností či pozorováním, ale komunikací – vyučováním n. popisem ve slovech či písmu“: *parma* } Kořeny PAR mají naprosto odlišný význam, ale všechny zřejmě vznikly převážně za účelem vysvětlení slova *parma* „kniha“.
- PARAK** [Et]: *parca* „suchý“ ◇ DOR × MIS²
- PARAN** [PE17] ▷ PAR¹ „oloupaný, holý, nahý“: *parnë* ◇ PHAL²
- PAS** [PE17] ◇ PATH
- PAT**¹ [Et, QL] „otevřít, rozvinout, ukázat“: *panta* ◇ ETER, WEL
- PAT**² [QL] *„klapat“ (onom.): *pat-, patacanda, patacë, patinca* ◇ PET
- PATH** [PE17, Et] „hladký, hedvábný“: **pásë, passa, pasta* ◇ PAS ◇ LAT³, RUN³
- PED** [PE17] „svah, sklon; strmě se svažovat“: *ampendë, penda, pendë* } Etymologie mají PEN², PENED, ale PE17 výslovně upravuje na PED.
- PEG** [Et] „ústa“: *pé* } Pozdější zdroj mění tento kořen na PEÑ.
- PEJ** [PE17] *„malý“: *pia* ◇ PIK
- PEL**¹ [PE17, QL, Et] „oplotit, ohradit; hrana, mez, plot“: *pella, pelo, pelto* ◇ PELES ◇ JOD, PAD, THUR
- PEL**² [Et] „otáčet se kolem pevného bodu“: *pel-, peltas* ◇ KWER
- PELES** [Et] ▷ PEL¹ *„ohrazené místo, město“: *opelë, peler* ◇ OSOT
- PEK** [QL] *„chochol, hřeben“ (kohoutí ap.): *pehtë* ◇ PEKW ◇ KWIN¹
- PEKW** [QL] *„česat“: *pecu-, pequil* ◇ PEK
- PEN**¹ [PE17, WJ] „postrádat, nemít“: *pen, penda-, penya* ◇ NEK², U × UB¹
- PEN**² [Et] *„svažovat se“ ◇ PENED } Pozdější zdroj mění na PED.
- PENED** [Et] ▷ PEN²
- PEÑ** [VT39] *„ústa“: *pé, penga-* ◇ OP, SOÑ } Starší Etymologie mají PEG.
- PER** [Et] „rozpůlit“, [PE17] „polovina“: *Pereldar, peresta, perina, perta, perya-*
- PERES** [Et] „ovlivňovat, měnit, rušit“: *Tel.* ◇ WIS²
- PET** [QL] *„tlouci, klovat“: *penta, pet-* ◇ PAT² ◇ TAM¹
- PHAB** « EABA [QL] *„tlustý, otlý“: *famba, fambo* ◇ TIW
- PHAJ**¹ [Et, PM, MR] *„duch, duše“ (pův. význam „vyzařovat“): *faila, faina-, fairë, fëa* × SRAW
- PHAJ**² « EAÿA [QL] *„svoboda“: *faino, fairë, fairië* ◇ LER
- PHAL**¹ [Et, PE17, QL] „pěna; šplouchat, cákat“: *Falanyeldi, fallë, falma, falmarin* ◇ PHALAS ◇ SPAL ◇ SOL, WIG¹
- PHAL**² « EALA [QL] „holý, nahý“: *falca, falcassëa* ◇ PARAN
- PHALAK** « EĽKL [QL] „roztínat, sekát“: *falqua, falquan* ◇ KIR, SJAD
- PHALAS** [Et] ▷ PHAL¹ „pěna“: *falassë, falasta-* ◇ SPALAS
- PHAN**¹ [PE17, VT43] „krýt, stínit, halit“: *fana, fanta-* ◇ SPAN² ◇ SKAL¹, WAJ¹, WATHAR } Mezi PHAN¹ a SPAN¹ docházelo k ovlivňování významů.
- PHAN**² [PE17] „bílý“ ◇ SPAN¹ } Někde psáno EAN. Dále viz SPAN¹, SPAN².
- PHAN**³ « EANA, EṆṬN [QL] *„sen“: *fanórë, fanórëa, fanwë* ◇ OLOS
- PHAR** [Et] „dosahovat, stačit“: *fárë, fárëa, farya-*
- PHARAN** [PE17] *„jeřáb (strom)“: *faran, ofofarnë*

- PHAS** [Et] *, „(zcuchané) vlasy“: *farně, fassě, fasta-* ◇ **LOKH**, **SPIN**, **TIL**²
- PHAW** « **PHAU** [Et] „mít otevřená ústa“: *fauca* } PE17 překládá jako „vydávát (páchnoucí dech ap.)“
- PHEG** [VT46] „vnitřek, jádro, podstata“: *Tel.*
- PHELEG** [Et] „jeskyně“: *felya* ◇ **PHELEK** ◇ **GAT**², **ROD**
- PHELEK** [PE17] *felco* „důl, jeskyně, podzemní obydlí“ ◇ **PHELEG**
- PHEN** [PE17, Et] „dveře“: *fenda, fenna* ◇ **AD**²
- PHER**¹ [Et] „buk“ ◇ **PHEREN** ◇ **BERETH**
- PHER**² [PE17] *, „pohotový, připravený, hbitý“: *férima, ferina, ferya-*
- PHEREN** [Et] ▷ **PHER**¹ „buk“: *feren, ferinya, ferna, ferně*
- PHEW** [Et] „hrozit se, hnusit si“: *feuya-* ◇ **DJEL**
- PHI** [Et, VT46]: *fion* „sokol“
- PHIL** « **EILI** [QL] „jemný, tenký“: *filima, fil-quě, flumě* ◇ **MIL**², **NIN**⁴
- PHILIK** [Et] „ptáček“: *filit*
- PHIN**¹ [PE17, Et, QL] „zručný, šikovný (zejm. o rukou a prstech), jemný; bystrý“: *finda, finta-, finwa, finya* ◇ **LIK**, **KUR**
- PHIN**² [PM] „vlasy“: *finda, findě, fině* ◇ **SPIN** } Vhodnější je podoba **SPIN** [PE17, Et].
- PHIR** [WJ, Et] „vydechnout“, později „zemřít přirozenou smrtí“: *fairě, fir-, fírima, Fírimar, firin, Firyar* ◇ **KWEL**, **ŇGUR**⁴
- PHO3** « **EO3O** [QL] „skrývat, slyšet, tajně hromadit“: *föalócě, foina, fólě, fólima* ◇ **MUJ**, **TOR**² } *Föalócě* „drak střežící poklad“ později zařazeno pod **PHAW**, tedy asi „drak s páchnoucím dechem“.
- PHOR** [Et] „pravice“: *formaitě, formen, formenya, forya* × **KHJAR**
- PHUJ** [Et] *, „temná noc, hluboký stín“: *fuině, huině, huiva* ◇ **LUM**, **THUS**, **UŇG**
- PHUM** « **FUMU** [QL] „spát“: *fum-, fúmě, fúmelot* ◇ **LOS**¹ × **KUJ** } Tento kořen se narozdíl od **LOR** zřejmě týká především hlubšího spánku.
- PHUR** [GL*] „lhát“: *fur-, furu*
- PIK** [Et, WJ] *, „drobný“: *Picinaucor, pitya* ◇ **NIK**, **TIK** ◇ **PEJ**, **TIT** × **KHAW**⁴
- PIL**¹ [QL] *, „peří“: *pilin, pilintelě* ◇ **PILIM** ◇ **KWES**
- PIL**² [QL] „loupit“: *pil-, pilmo, pilucca, pilwě* ◇ **NAKW**
- PILIM** [Et] ▷ **PIL**¹: *pilin* „šíp“ } Dle VT46 není kořenový tvar zcela jistý, možné je též čtení **PILIN**.
- PILIT** « **PŁTYŁ** [QL] *, „úder plochou dlaní“: *pilyta-, pilytyě* ◇ **PALAT** ◇ **PALAP**
- PIP** [QL] „viset, vléci se“: *pimpě, pimpilin* ◇ **KWIKW** ◇ **LIŇG**
- PIR** [QL] *, „točit se, vrtět se“: *pir-, pirin, pirinumbě* ◇ **KWIR** ◇ **NOR**
- PIS** [Et] *, „šťáva“: *pirya* ◇ **MARAK**, **SAB**
- PIW** [Et] „plivat“: *piuta-* ◇ **RET**²
- POJ** [QL, Et] *, „čistý“: *poica, poimě, poita-, poitya-* ◇ **ALU**, **SOW** × **WA3**
- POL**¹ [VT41, Et, QL] „moci, mít fyzickou sílu či schopnost“, [PE17] „velký, silný“: *pol-, polca* ◇ **POLOD** } Jiná poznámka uvádí základní význam jako „rozdrtit, rozlámat“ a směřuje ještě k odv. slovu „mouka“ [PE17].
- POL**² [QL] „oves“: *polě, polenta, polessě, polina, polisimpě* ◇ **POR**
- POLOD** [Et] ▷ **POL**¹ „tělesně silný“: *polda, poldorě, poldórěa* ◇ **BEL**, **TULUK**
- POR** [Et]: *porě* „mouka“ ◇ **POL**² ◇ **MUL**
- POROK** [VT47, QL] „slepice“ (onom.): *porocě, porocellě* ◇ **KOROK**² ◇ **KEK**
- POT** [Et] „zvířecí noha“: *Tel.* ◇ **TAL**
- PU3** « **PU(HU)** [QL] „plodit, rozmnožovat se“: *puhta, puxě* ◇ **NO**⁴
- PUL** [QL] „dmout se, natékat“: *pul-, pulmě*
- PUP** [QL] *, „bublina“: *pumpo, pumpolě* ◇ **PUTH**
- PUS** [Et] „zastavit, přestat“: *pusta, pusta-* ◇ **PUT** } Možná měl být nahrazen kořenem **PUT**.
- PUT** [Et] *, „zastavit“: *punta, pusta-, putta* ◇ **PUS** ◇ **DAR**, **TAP**
- PUTH** « **PUSU** [QL] „foukat, nafukovat“: *pus-, pussě, pusulpě, pusulta-* ◇ **PUP** ◇ **SWES**, **THU**

R

RAB¹ I. [Et, VT46] „divoký, nezkracený“

II. [PE17] „zbloudilý, putující, neusazený“ (postrádající směr n. účel): *ráva, ravanda*

◊ RAW, SRAB ◊ BEREK

RAB² [Et, VT46] „zed, břeh“: *ramba, ráva*

RAD¹ ◊ RAŘA [QL] „loupat, škrábat, odírat“:
rar-, randa, rasta ◊ PAR¹ ◊ SAD

RAD² [Et] „vracet se“: *randa*

RAG [Et] „křivý“: *Tel.* ◊ RAJAK, SKWAR

RAJ¹ [VT42] „plést, dělat síť nebo krajku“, též „chytat do sítě“: *carrëa, raima, raita-, rëa-*
◊ LI², NAT, REB, REM

RAJ² [PE17] „usmívat se, projevovat potěšení či přízeň výrazem tváře“: *raina, raita-*
◊ MIR²

RAJAK [Et] „křivý, nesprávný“: *raica* ◊ RAG, SKWAR } Jiné odvození je uvedeno u kořene RIK¹.

RAK¹ [MC*] „lámat“: *rac-* ◊ RUV, SKAT

RAK² [Et] „natahovat se, dosahovat“: *ranco, rangwë*

RAM¹ [Et] „křídlo“: *Eärrámë, ráma, ramya-* ◊ WIL

RAM² [QL] „křičet, troubit“: *ram-, rambë*
◊ ROM

RAN [Et, VT42, PE17] „putovat, toulat se, bloudit, jít nejistou cestou“, [PE17] „chybovat, bloudit, odchylovat se od nařízeného či zvoleného směru“: *Rána, ránë, ránëa, ranya* ◊ MIS¹

RAP [VT46] „vázat“ ◊ NUT, SNAR

RAS [Et] „vyčnít“: **arassë, rassë* ◊ MBUD

RASAT [Et] „dvanáct“: **rasta*

RAT¹ [PE17] „čnit, tyčit se“: *ráta-* ◊ ARAT
◊ BARAD, TJUL

RAT² [Et] „jít, kráčet“: *Tel.* ◊ BAT, LED

RAW [QL, Et] „dravý, divoký“: *rá, rausima, raustë, ravennë* ◊ RAB¹ ◊ SRAB

REB [VT42] „zaplétat, chytat do sítě“: *remba-, rembë, rembina* ◊ REM ◊ RAJ¹

RED¹ [Et] „rozhazovat, sít“: *rer-* ◊ ERED
◊ SPAR²

RED² ◊ RESE [QL] „pomáhat, podporovat“:
rendo, réro, resë, resta ◊ ATH

REG [Et] „hrana, hranice, okraj“: *rëna* ◊ LAN¹, RIM²

REK [PE17] „uniknout; zachránit (se) před zkázou, ztrátou či nebezpečím“: *rehtë*
◊ BAR

REN [PM] „připomínat (si), mít v mysli“: *Tel.*
◊ SAN

REM [VT42] „zaplétat, chytat do sítě“: *rem-, remma* ◊ REB ◊ RAJ¹, SNEW

REP [Et] „ohyb, hák“: *rempa* ◊ GAP, GAT¹

RET¹ [PE17] „lézt (vzhůru)“: *retto*

RET² ◊ RETVE [QL] „plivat“: *rentyë, retima, retya-* ◊ PIW

RETH [PE17] „zůstávat na stejném místě“, odtud „být klidný, trpělivý“: *Tel.* ◊ LEM

RIG [PE17, Et] „věnec, koruna“, [PM] „plést, vinout, vít“: *ría, rië, riellë, rína* ◊ WEJ

RIK¹ [VT39, QL] „krotit, točit“: *marihita, raica* ◊ SNUR } Etymologie mají RAJAK.

RIK² [PE17] „snažit se, vyvíjet úsilí, pokoušet se o něco (navzdory překážce či protivníkovi)“: *ric-* ◊ NDEB

RIK³ [Et] „škubnutí, náhlý pohyb“: *rihta-, rincë* ◊ RIKH ◊ KARAP

RIKH [Et] ◊ RIK³

RIL [PE17] „jasný, zářivý“, [Et] „třpytit se“:
rilma, rilya, Silmaril ◊ GIL, SIL, THIL ◊ IT¹, SINIT

RIM¹ [Et, VT46] „oplývat“: *rimba, rimbë* ◊ OL², UB¹, UM²

RIM² [QL] „okraj, lem, hranice“: *rim-, ríma, rímenoitë* ◊ RIP² ◊ LAN¹, REG } V Et psáno RĪ, ve VT46 poznámka o úpravě na SRI.

RIN [Et, QL] „kruh“: *rinda, rindë* ◊ KOR

RIŇG [Et, QL] „chladný“: *rin, ringa, ringë, ringwë* ◊ NIKW

RIP¹ [Et] „letět, řířit se“: *rimpa* ◊ ALAK, THOR

RIP² [QL] „pruh“: *rimpë, rípa, rípta-* ◊ RIM²
◊ KWILIT

RIS [Et, PE17] „sekat, štípat“: *rista-* ◊ KIRIS
◊ KIR, SJAD

RO [Et, PE17, QL] } OR „zvedat se, stoupat“:
rómen, rómenya, róna × NU

ROD [Et] „jeskyně, klenba“: *rondo* ◊ **ROT** ◊ **GAT**², **PHELEG** } Novější zdroj uvádí **RON**⁴ a upřesňuje význam.

ROJ⁴ [Et] „honit, pronásledovat“: *roimē*, *roita-*, *ronyo* ◊ **SPAR**¹

ROJ² [Et] „zrzavý, červený“: *roina* ◄ **GROJ** ◊ **GAJ**², **KARAN**, **RUS**¹

ROK [Et] *,kůň“: *rocco*, *roquen* ◊ **LOP**

ROM [W], Et, PE17 kořen pro zvuk trumpety či rohů: *róma*, *romba* ◄ **OROM** ◊ **RAM**²

RON⁴ [W] „klenout se – o přírodních i umělých stromech, ale vždy v pohledu zespona, zevnitř“: *rondo* } Etymologie mají **ROD**.

RON² [PE17] „pevný, hmatatelný, hmotný“: *ronda* ◄ **GRON** ◊ **SRON**

ROS⁴ [PM] „kapky, vodní tříšť (rozprášená větrem z fontány, vodopádu či lámajících se vln)“, [Et] „kapat“: *rossē* ◊ **LIB**¹, **WIG**⁴

ROS² [Et] *,plán“: *Tel.* ◊ **PAL**

ROT [PE17] „jeskyně“, [VT46] „vývrt, tunel“, [QL] „dutina“: *ronta*, *róta*, *rotsē*, *rotto* ◄ **GROT** ◊ **ROD**, **SROT** ◊ **SAP**, **UNUK**

RUD [Et] *,kyj, klacek“: *runda* ◄ **GRUD**

RUZ ◄ **RU’U** [QL] *,klid, mír“: *rua*, *ruē*, *ruin*, *rúya* ◊ **KWILID**, **SED**

RUJ [PE17] „planout“: *aparuivē*, *ruimen*, *ruina*, *ruinē*, *ruivē* ◊ **NAR**¹, **UR**¹ } Odtud by se dala odvodit i slova, která má **PM** pod koř. **RUN**².

RUK [W], VT39, PE17 nejstarší základ pro strach a strašné věci a tvory: *orco*, *rauco*, *rúcima*, *ruhta-*, *urco* ◊ **GAJAS**² **GOS**, **KAWAR**, **ŇGUR**² } Výraz *orco* byl do quenijštiny převzat ze sindarštiny. Starší zdroj jej odvozuje od **OROK** *,skřet“, kořen **RUK** je přeložen jako „démon“ [Et].

RUN⁴ [Et] „dlaň ruky n. spodní plocha chodidla“: *runya*, *tallunē* ◊ **PALAT**, **TAL**

RUN² [PM] „rudý, žhnoucí“: *runya*, *rúnya* ◄ **URUN** ◊ **BARAS**, **JUL**² } Viz též **RUJ**.

RUN³ [PE17] „hladit, brousit, leštit“: *runda* ◊ **PATH**

RUS⁴ [VT41] *,červenohnědý, zrzavý“: *rusco*, *ruscuitē*, *rusa*, *russē* ◄ **URUS** ◊ **BARAN**,

GAJ², **ROJ**²

RUS² [Et] „lesk kovu“: *russē*

RUTH [PE17] „hněv, zuřivost, vztek“: *rúsē*, *rúsēa*, *ruxa*, *ursa-*

RUW ◄ **RUUV** [QL] „puknout“: *rúvina* ◊ **RAK**⁴ } Podoba kořene není jistá, mohla by být i **RUB**.

S

SA [VT48] zájmenný kořen 3. osoby j. č.: *-s*, *sa* ◊ **SE**, **TA**²

SAB [Et]: *sáva* „šťáva“ ◊ **MARAK**, **PIS**

SAD [VT42] „dřít, loupat, stahovat“: *Tel.* ◊ **RAD** ◊ **PAR**⁴

SAG [Et]: *sangwa* „jed“, *sára* „hořký“ ◊ **SLOJ**

SAZ [QL] „horko“: *sahta-*, *saiwa*, *saquila* ◊ **LAW**², **UR**⁴

SAJ⁴ [Et] „vědět, chápat“: *saira*, *sairon* ◊ **IS**⁴, **KHAN**⁴

SAJ² [QL] *,hlad“: *saita-* ◄ **SAJAK**

SAJAK [QL] ▷ **SAJ**²: *saicē*, *saicelē*, *saicelēa*, *saiqua*, *saitya-*

SAJAP [QL] *,bota“: *hyapa*, *saipo* } Etymologie mají **SKJAP**.

SAK [QL] *,hledat“: *sac-* ◊ **KETH**

SAL [QL] *,hudba“: *salamba*, *salaquintil*, *salma*, *salmē*, *salquin* ◊ **LIN**¹, **NJEL**, **ŇGAN**

SALAK [QL, Et] *,tráva, bylina“: **salahta-*, *salca*, *salquē* } V **QL** ve tvaru **SLKL**.

SALAP [QL, Et] „vylizovat, srkat“: *salpa* ◊ **SULUP** } **QL** má **SLPL**.

SAM [VT41, PE17] „myslet, uvědomovat si“: *ósanwē*, *sáma*, *sanar*, *sanwē* ◊ **NOW**, **REN** } Slovo *sanar*, nevzniklo-li analogií podle *sanwē*, vyžaduje obměněný kořen **SAN**.

SAP [QL] „kopat, hloubit“: *sampa*, *sampē*, *sat*, *satwa* ◊ **NDOL**², **ROT** × **KUM**²

SAR⁴ [Et] *,kámen“: *sar*, *sarna*, *sarnē* ◊ **STAR** ◊ **GONOD**

SAR² [W] „tesat, rýt“, později „psát“: *sarat*, *sarmē* ◊ **TEK**

SAR³ [QL] *,řezat, opracovávat dřevo“: *sar-*, *sarat*, *sarapenda*, *saratwa*, *sarma* ◊ **STAB**

- SARAK** « SRĤR [QL] „tělo, maso“: *sarco*, *sarcuva*, *sarqua* ◊ SRAW
- SAT** [VT42] „místo, přirozeně či uměle vymezený prostor“, též „doba, určené období, časový úsek“; „vyznačovat, dělit“: *asta*, *sat-*, *satya*, *-sta* (*canasta*) ◊ NEK³
- SATAR** [PE17] „důvěra, věrnost, stálost“: *astar*, *sarta*, *sarto*, *satar* ◊ BORON
- SAW**¹ [PE17] „odporný, hnusný, hanebný; špatný, zlý, bídný“: *sau-* (*saucarya*), *saura*, *Sauron*, *sóa* ◊ THAW ◊ SRUG
- SAW**² [QL] „pes“: *saulě*, *savanda*, *savar* ◊ GRAW, KHUG
- SE** [VT48] zájmenný kořen 3. osoby j. č.: *eryě*, *-ryě*, *-s*, *se* ◊ SA, TE
- SED** [W], Et] „klid, odpočinek“: *senda*, *ser-*, *sérě* ◊ ESED ◊ KHAW², KWILID, RU3
- SELED** « SEL-D [Et] „dítě“: *selda*, *seldě*, *seldo*, *Tindómerel* ◊ KHIN
- SER** [Et] „milovat, mít rád“ (o přátelství): *-ser*, *sermě*, *sermo*, *seron* ◊ MEL, NIL
- SEREK** [PE17] „krev“: *sercě* ◊ JAR
- SI** [Et, PE17, VT48] ukazovací kořen „toto, zde, nyní“: *sí*, *siě*, *símen*, *sitě* ◊ SIN × TA¹
- SIK** [Et]: *sicil* „dýka, nůž“
- SIL** [Et, QL] „stříbrný svit“: *silma*, *Silmaril*, *silmě*, *silwin* ◊ SILIP ◊ GIL, RIL, THIL
- SILIP** [Et] ▷ SIL: *Silpion* { Rozšířený kořen vznikl pod vlivem kořene KJELEP.
- SILIT** « SĪTĪ [QL] „tříditi, přesívat“: *silta*, *siltina*
- SIN** [PE17] ▷ SI ukazovací kořen: *sin*, *sinya*
- SINIK** « SINI [QL, VT40*] „nerost, ruda, drahokam“: *sinquě*, *sinquelě*, *sinquina* ◊ SINIT
- SINIT** « SNTYŃ [QL] „třpytit se“: *sintil*, *sintilis*, *sintya-* ◊ SINIK ◊ RIL
- SINĚ** « SIDI [QL] „sůl“: *singě*, *singwa*
- SIP** [QL] „hvízdát, pískat“: *sip-*, *simpa*, *simpetar*, *simpina*, *simpisě* ◊ KWIN²
- SIR** [Et, QL] „téci, plynout“: *sir-*, *sirě*, *siril*, *sírma*, *sirya-* ◊ KEL, NEN, UL
- SIS** [VT46] ◊ SUS
- SISIT** « SŠTYŞ [QL] „bolet, hnisat“: *sistina*, *sistya-* ◊ OŃG
- SITH** « SISI [QL] „sežehnout, opálit“: *sis-*, *sisin* ◊ US
- SIW** [Et] „vzrušovat, pobízet“: *siulě* ◊ KHOR
- SJAD** [Et] „rozseknout, rozetnout“: *hyando*, *hyar-*, *hyatsě* ◊ KIR, PHALAK, RIS { QL má HVAŘA „rozřít“.
- SJAL** [Et]: *hyalma* „mušle, lastura“
- SKAL**¹ [PE17, Et] „stínit, halit, ukrývat před světlem“: *halda*, *halya-* ◊ × KAL ◊ NDUL, PHAN¹, WATHAR
- SKAL**² [Et] „rybka“: *hala*, *halatirno* ◊ LIW
- SKAR** [Et] „trhat, rvát“: *harna*, *harwě* ◊ NARAK
- SKAT** [Et] „rozlomit“: *hat-*, *terhat-* ◊ RAK¹
- SKEL** [Et] „kůže“: *helda*, *helma*, *helta-*
- SKIL** [Et] „dělit“ ◊ KIL
- SKOL** [PE17] „zavřít“ ◊ KHOL
- SKOR** [PE17] „hrubý, pokažený, nesouměrný“ ◊ × KOR
- SKJAP** [Et, VTe] „bota“: *hyapat* { Etymologie, jak byly vydány v LR, překládají slovo *hyapat* jako „pobřeží“. Badatelé se však shodují na tom, že je to špatně přečteno a má to být „bota“ (v angličtině „shoe“ místo „shore“). Podobné slovo je v QL odvozeno od kořene SAJAP.
- SKU** [PE17] „klít, proklínat“ ◊ KHU
- SKWAR** [Et] „ohnutý“: *hwarin*, *hwarma* ◊ RAG, RAJAK
- SLAS** [PE17] „ucho“: *hlar-*, *hlas* ◊ LAS²
- SLIG** [Et] „pavouk, pavučina“: *lia*, *liantě*, *líně*, *Ungoliantě* ◊ LI²
- SLIN** [Et] „jemný“: *linda* (& LIN), *linta-* ◊ MIL² { V QL uveden jako LINI.
- SLIW** [Et] „chorý, bledý“: *laiwa*, *lívě* ◊ LEW, KWAM, KWOL
- SLOJ** [PE17] „jed“: *hloima*, *hloirě*, *hloirěa*, *hloita-* ◊ SAG
- SLOK** [PE17*] „plaz, had, červ“: *hlócě* ◊ LOK
- SLON** [PE17, VT48] „zvuk“: *hlón*, *hlóna*, *hlonítě*, *ohlon* ◊ LAM, OM
- SLUK** [Et] „polykat“ ◊ LAK²
- SLUS** [Et] „šeptat“: *lussa-*, *lussě* ◊ SRUS ◊ KWIS
- SMAG** [Et] „špína, poskvrna“: *Tel.* ◊ WA3
- SMAL** [Et] „žlutý“: *ambalě*, *ammalě*, *malda*, *malina*, *malo*, *malwa* ◊ MAL²

- SNAR** [Et] „vázat“: *narda* ◊ NUT, RAP
- SNAS** [Et] *, „špička, ostrý konec“ ◊ NAS
- SNEW** [Et] „zaplést, chytit do pasti“: *neuma*
◊ REM
- SNUR** [Et] „kroutit“: *Tel.* ◊ RIK¹
- SOK** [VT39, QL] „pít, lokat“: *soica* ◊ SUK¹ ◊ JUL¹
- SOL** [QL, Et] *, „příboj“: *solmě, Solonyeldi, solor* ◊ PHAL¹
- SOŇ** [PE17]: *songa* „dutina ústní“ ◊ OP, PEŇ
- SOT** [WJ] „chránit, bránit, krýt“ < OSOT ◊ THUR
- SOW** [QL] „mýt se“: *sauně, sausa, sov-, sovallē, sovalwa* ◊ ALU, POJ
- SPAJ** [Et] „pohrdat“: *faica*
- SPAL** [VT46] „pěna“ ◊ SPALAS ◊ PHAL¹
- SPALAP** [H.F.*] „šlehat, bičovat“: **falampa, *falpa-* ◊ PALAP
- SPALAS** [VT46] ▷ SPAL ◊ PHALAS
- SPAN¹** [Et, VT46] „bílý“: *fána, fanya, fanyarē*
◊ PHAN² ◊ LOS², NIKW } PE17 píše jako
EAN a upřesňuje význam: týká se zejm. barvy
(odraženého světla) oblaků, sněhu, mlhy.
- SPAN²** [PE17] „skrývat, halit“ ◊ PHAN¹
} Kořeny SPAN² a PHAN² jsou zřejmě výsledkem
Tolkienovy nerozhodnosti ohledně přesné
podoby těchto splývajících kořenů.
- SPANAG** [Et] *, „vousy“: *Andafangar, fanga*
- SPAR¹** [Et, PE17] „lovit, pronásledovat“: *Tel.*
◊ ROJ¹
- SPAR²** [VT46] „rozprostrít, nastlat, rozsypat“:
fára, farma ◊ RED¹ × KOM¹
- SPIN** [PE17, Et] „kadeř, vlas; jemné vlákno“:
findě, findilě, fině, ipsin ◊ PHIN² ◊ LOKH,
PHAS, TIL²
- SRAB** [PE17] „divoký, nezkracený“, odtud
často „prudký, surový, nepřátelský
(k elfům a lidem)“: *hráva, hravan* ◊ RAB
◊ RAW
- SRAG** [PE17] „velmi obtížný, nešikovný“:
hrai- (hraicene), hraia, hranga ◊ DER²,
GUR
- SRAW** [PM] *, „tělo, maso“: *hravan, hrávě,*
hröa, Mirröanwi ◊ SARAQ × PHAJ¹
- SRIP** [Et] „škrábat“: *Tel.* ◊ NJATH
- SRIS** [PE17] „snít“: *hrir-, hrissě, hristil*
◊ GOLOS, LOS²
- SRON** [PE17] *, „hmota“: *hrón, hrondo* ◊ RON²
- SROT** [PM] „hloubit, kopat, tunelovat“: *hróta*
◊ ROT
- SRUG** [PE17] *, „zlý“: *hrúa, hrúya* ◊ OK, SAW¹,
UTH¹
- SRUS** [Et] „šeptat“: *Tel.* ◊ SLUS
- STAB** [Et] kořen pro tesařskou práci: *sambě,*
samna, samno, -san ◊ PAN, SAR³
- STAG** [Et] „tlačit, stlačovat“: *sanga* ◊ THAG
◊ KWAR } QL má SADA.
- STAK** [Et] „rozdělit, vložit“: *sanca* ◊ KIL
- STAL¹** [PE17] „silný“: *Astaldo* ◊ STALAG ◊ STEL
- STAL²** [Et] „příkrý“: *Tel.*
- STALAG** [Et] ▷ STAL¹ „pevný, statný, statečný“:
Tel. ◊ BER, TULUK
- STAN** [Et, VT46] „určit, ukázat, rozhodnout“:
sanda, sanya, sanyě
- STAR** [Et] „tuhý“: *sara* ◊ STARAN ◊ SAR¹ ◊ DOR,
TARAG
- STARAN** [Et] ▷ STAR: *Tel.*
- STEL** [WJ] „zůstat pevný“: *selma* < ESTEL
◊ STAL¹ ◊ BOR × WAR
- STEN** [PE17] „zkrátit, omezit, stěsнат“: *senna*
◊ STIN × TAJ
- STIN** ◀ STINTĀ [Et] „krátký“: *sinta* ◊ STEN
× ANAD
- STOL** [PE17] „přílba“: *castol* ◊ KHAR
- STUD** [VT46, Et] „základ“: *sunda, sundo* ◊ SUD
◊ SULUK, TALAM
- SU** [PE17, VT47] kořen pro zvuk větru ◊ SUR,
SUS ◊ THU } QL uvádí SUHYU, SUHU, SUFU.
- SUD** [Et] „základ“ ◊ STUD
- SUG** [Et] „pít“: *súlo* ◊ SUK¹ ◊ JUL¹
- SUK¹** [Et] „pít“: *suc-, suhto, sungwa* ◊ SOK,
SUG ◊ JUL¹
- SUK²** [QL] *, „pryskyřice“: *súcě, suhtě, sutil,*
suxina
- SULUK** [Et]: *sulca* „kořen, zejm. jedlý“ ◊ STUD
- SULUP** ◀ SLP. [QL] *, „polévka“: *sulpa* ◊ SALAP
- SUR** [PE17] ▷ SU: *súřě* ◊ SUS ◊ THU, WAJ²
- SUS** [Et] ▷ SU „syčet“: *surya* ◊ SIS, SUR
- SWAD** [Et]: *hwan* „houba“
- SWES** [Et] zvuk foukání n. dýchání: *hwesta*
◊ PUTH, THU
- SWIN** [Et] „vířit, kroužit“: *hwindě, hwinya-*

T

TA⁴ [Et, PE17, QL] ukazovací kořen „to, tam, tehdy“: *ta, tana, tanna, tar* < TAN², TAS < EN² × SI

TA² [VT48] zájmenný kořen 3. osoby množného čísla: *-t, ta* < SA, TE

TAG [PE17] < TA₃, TA_J

TA₃ [Et, PE17, QL] „vysoký, vznešený“: *tár, tára, tári, tárië, tarquesta* < TAG, TA_J < AR⁴, BARAD, OR [WJ] jako asi jediný ze známých zdrojů tento kořen zahrnuje a uvádí místo něj TAR.

TA_J [Et, VT39, PE17] „natahovat, prodlužovat“: *tailë, taina, taita-* < TAG, TA₃ < ANAD × STEN

TAK [Et, QL] „upevnit“: *ataquë, peltas, tac-, tanca, tancil, tangwa, taxë* < PAN

TAL [Et] „noha“ (od kotníku dolů), [QL] „podpírat“: *tál, tallunë* < TALAM < POT, RUN⁴

TALAM [Et] > TAL „podlaha, země, základ“: *talán* < STUD

TALAT [Et] „nahýbat se, sesouvat se“: *Atalantë, atalta-, talta* < DAT [QL] má v podobě TLT̥.

TAM⁴ [Et] „klepat“, [QL] „tlouci; kovat, vytavovat“: *tam-, tamba-, tambaro, tambë, tambin, tambina, tamin* < DAM < PET, TOŇG

TAM² [PE17] „postavit, sestrojít“: *taman, tamma, tamo (ontamo, sintamo)* < TAN⁴ [Oba kořeny TAM nějak směřují ke kovářské práci, vycházejí ale odjinud. Tento se zdá být spíše jiným zněním TAN⁴.

TAN⁴ [Et, PE17] „dělat, vytvářet, vyrábět (pomocí nástrojů)“: *centano, tano, tanwë, Tintánië* < TAM² < KAR

TAN² [PE17] > TA⁴ „znamenat, ukazovat“: *tanna, tanwa* < TAS, TEŇ⁴

TAŇG⁴ [Et] onom.: *tango* < TIŇG, TOŇG < KWIŇG

TAŇG² < TADA [QL] „dotýkat se, sousedit“: *tangë* < AP⁴

TAP [Et] „zastavit“: *tampa, tap-, tapta* < DIL, PUT

TAR⁴ [PE17] „stát“: *tar-* < THAR² < TJUL, TOL² [Ve WJ] s významem „vysoký“, viz TA₃.

TAR² [QL] „křížít“: *tar-, tarna, tarwë, tarwesta* < THAR⁴

TARU < TARA [QL] „roh“: *taru, tarucca, tarucco, Taruharna* < TARAK < TIL⁴

TARAG [Et] „tuhý, nepoddajný“: *tarya* < DOR, STAR

TARAK [Et] „roh (zvířecí)“: *tarca* < TARU

TARAKU < TROŖ [QL] „sušit, uchovávat“: *tarqua-, tarquin*

TARAM [QL] „bít, bušit“: **tarama-, tarambo, taran, tartan* < DARAM < DAM

TARAS [Et] „obtěžovat“: *Tel.*

TAS [VT47] > TA⁴ „ukazovat, označovat, vytýkat“: *lepetas, tassa* < TAN², TEN⁴

TAT⁴ [UT*] „táta“: *tata* < AT⁴ × MAM

TAT² [VT42, Et] „dva“: *tanta, tafya-* < ATAT < AT²

TATHAR [Et, PE17] „vrba“: *tasar, tesarë*

TAW [VT39, PE17] „dřevo“: *tauca, taurë (& TUR⁴), tautamo, táva, tōa, toina* < TAWAR

TAWAR [Et] > TAW „dřevo, les“: *taurë (& TUR⁴), taurina, tavar, tavaril, tavaron*

TE [VT48] zájmenný kořen 3. osoby množného čísla: *-t, te* < SE, TA²

TE₃ I. [Et] „čára, směr“ **II.** [QL] „táhnout“ [Změněno na TEŇ².

TEK [Et, PE17, QL] „dělat značky, psát či kreslit (značky, písmena)“: *tec-, tecco, tecil, tehta, tencelë, tengwa, tengwanda, tengwë, tengwesta* < SAR² [Jiný původ slova *tengwa* je pod TEŇ⁴. V tomto slově mohou docela dobře splývat oba kořeny.

TEL⁴ [WJ] „zakončovat, uzavírat“: *tel-, telda, Teleri, telma, telya-* < TELU < KJEL⁴ < MET [Viz též pozn. k TELES.

TEL² [Et, QL] „zakrývat, zastřešovat“: *telmë, telta-* < TELU < TOP, TUP

TELU [WJ, Et] > TEL⁴, TEL² „zastřešovat“: *telumë, Telumehtar*

TELEK [Et] „kmen, stonek, noha“: *telco* < TULUK

TELES [Et] „ten úplně vzadu“: *tella, tellë* < KJEL⁴ [Odtud i *Teleri*, ale celý kořen byl

později nejspíše zkrácen na TEL⁴.

TEN¹ [QL] „dotýkat se, cítit“: *tendě, tendilě, tendilěa, tentil, tentima, tenya-* ◊ AP¹

TEN² [PE17] „směr“: *fenna* ◊ TEN³ ◊ MEN

TEŇ¹ [W], VT39, PE17] „označovat, znamenat, ukazovat“: *těa-, tengwa, tengwě, tengwelě, tengwesta* ◊ TAN², TAS } Viz též kořen TEK.

TEŇ² [Et] „směr, čára, řada“: *těa, téma, téra, tíě* ◊ TEN² } Přepsáno z TE3.

TEPH ◀ TEEF [QL] „nenávidět“: *atempa, tempě, tev-, téviě, tevin* } Platnost některých hláskových změn ve slovech není zcela jistá.

TER [Et, QL, PE17] „probodnout, proniknout“: *ter, terě, teren, terenwa, teret, tereva* ◊ TERES ◊ THER

TERES [Et] ▷ TER: *terra*

THAG [VT43] „tlačit, utlačovat, drtit“: *sahta-, sahtíě, úsahtíě* ◊ STAG ◊ KWAR, MAL¹

THAN [PE17] „zapálit, rozsvítit“: *Tel.* ◊ TUS²

THAR¹ [Et, PE17] „přes, za, napříč“: *Tel.* ◊ TAR² ◊ LAŇ

THAR² [WJ] „vysoký (n. dlouhý) a štíhlý“: *Tel.* ◊ TAR¹ ◊ DEN¹

THAR³ [PE17] „síla, energie“: *Tel.* ◊ WEG

THAW [PE17] „zapáchat“: *saura* ◊ SAW¹ ◊ ŇOL

THE [Et] „vidět; vyhlížet, vypadat“: *Tel.* ◊ KEN

THEL [Et] „sestra“: *osellě* ◊ THELES ◊ NETH¹ × TOR¹

THELES [Et] ▷ THEL: *seler*

THER [PE17] „šít“: *Serindě* ◊ TER ◊ NEM

THIL [Et, PE17] „stříbrný svit“ ◊ ITHIL ◊ GIL, RIL, SIL

THIN [Et, WJ, PE17] „šedý, bledý“: *sinda, Sindar, sindě, sinta-, sinyě* ◊ TIN } Viz též WINID.

THON [Et] „borovice“: *Tel.* } Zdá se, že PE17 předpokládá spíše tvar √STON.

THOR [Et] „řítit se dolů“: *Tel.* ◊ THORON ◊ RIP¹

THORON [Et] ▷ THOR „orel“: *sorně, sornion, soron, Sorontar*

THOS [PE17] „děsit, lekat; děsit se“: *sorya-, sossě, sosta-* ◊ GOS, ŇGUR²

THU [Et] „foukat, dýchat“: *súlě, Súlimo, súrě, súya-* ◊ SU ◊ THUS ◊ PUTH, SUR, SWES, WAW

THUR [Et] „oplotit, obklopit, ukrýt, hlídat“: *Tel.* ◊ PAD, PEL¹, SOT

THUS I. [Et, VT46] ▷ THU „zápach“ ◊ ŇOL
II. [PE17] „zlá temnota, mlha“: *saura, Sauron* ◊ PHUJ } Pozdější zdroj odvozuje Sauron od SAW¹.

TIK [Et] „tečka, bod“: *amatixě, fixě, unutixě* ◊ PIK, TIT

TIKW [QL] „tát“: *ticu-, tiquilě, tiquilin, tiquilinděa* ◊ TIP

TIL¹ [Et] „špička, roh“: *neltil, tildě, Tilion* ◊ EK¹, NAS, NEK¹, TARU

TIL² [QL] „vlas, chlup“: *til, tilinya, tillě* ◊ PHAS, SPIN

TIN [Et, PE17, QL] „jiskřit, blýskat se stříbrnými n. bledými paprsky“: *tinda, tindě, tindómě, Tindómerel, tingilindě, tingilya, tin-, tinta-, Tintallě, tintin-, tinwě* ◊ THIN ◊ MBIRIL

TIŇG [Et] onom.: *tinga-, tingě* ◊ DIŇG, TAŇG¹, TOŇG

TIP [QL] „drobné kapky, déšť“: *timpa, tímpě, tímpina, tímpině, tímpiněa* ◊ LIP, TIKW

TIR [Et, QL, PE17] „sledovat, střežit, pozorovat“: *halatirno, tir-, tirinwa, tirion, tírissě* ◊ KEN

TIT [Et]: *títta* „malý, drobný“ ◊ TIK ◊ NIK, PIK × ALAT

TIW [Et, QL] „tlustý, silný“: *tiuca, tiuco, tíurě, tíusima, tíuta-, tíutalě, tíuya-* ◊ PHAB

TJAL [Et, QL] „hrát (si)“: *tyal-, tyalangan, tyaliě*

TJET [QL] „kojit“: *tyetsě*

TJOS [QL] „kašlat“: *tyos, tyosta-* ◊ KHOT¹

TJUK [QL] „žvýkat“: *tyuhta-, tyus, tyustyuh-ta-*

TJUL [Et] „stát zpřímá“, [QL] „vysoký“: **tyul-, tyulma, tyulta-, tyulussě* ◊ RAT¹, TAR¹, TOL²

TJUR [QL] „srazit se“ (o mléce): *tyur, tyurda*

TOL¹ [Et, QL] „ostrov“: *tol* ◊ LON¹

TOL² [VT47] „stát, tyčit se (nad okolními objekty)“: *taltol, tolyo* ◊ TAR¹, TJUL

TOLOD [VT42, 48] „osm“: *tolděa, toldo* ◊ TOLOT

TOLOT [Et] „osm“: *toltěa, toltó* ◊ TOLOD

TOŇG « TODO [QL] „bít kladivem“ (onom.):
tonga, tongar ◊ TAŇG, TIŇG ◊ NDAM, TAM¹
TOP [Et] „kryt, střecha“: *top-, tópa* ◊ TUP
 ◊ TEL²
TOR¹ [Et] „bratr“: *otornassë, oforno, toron*
 ◊ KHAN² × THEL
TOR² [PE17] „tajit, skrývat“: *Tel.* ◊ MUJ, PHO3
TOW [Et] *, „ovčí vlna“: *tó, tóa, tóallë, tóa-*
lúmë } Zřejmě nahrazuje kořen ow z QL.
TUB [Et, QL] *, „hluboký“: *tumbo, tumna,*
Utumno ◊ NUR¹ } QL uvádí ve tvaru TUM(B)U.
TUG [Et] *, „sval, šlacha“: *tunga, tuo*
TUJ [Et, QL, VT39] „klíčit, rašit“: *tuia-, tuilë,*
tuilindo, tuima, tuíta- ◊ KUJ ◊ LAW, LO3
TUK¹ [Et, QL] „táhnout, přinášet“: *tuc-* ◊ LUK¹
TUK² [QL] patrně kořen pro druhou
 mocninu základu číselné soustavy: *tuxa*
TUL [Et] „přicházet, přibližovat se“, [QL]
 „nést, přinášet; pohybovat se, přicházet“:
entulesë, tul-, tulma, tulta-, tulwë, tulya-
 × WAN² } Podle QL je navíc pův. význam
 „podpírat, nést“, což by ukazovalo na ◁ TULUK.
TULUK [Et, QL] „pevný, silný“: *tulca, tulco,*
Tulkas (lidová etymologie), *tulunca*
 ◊ TELEK ◊ BEL, POLOD, STALAG
TUM « TUMPU [Et] „hrb“: *tumpo* ◊ TUN ◊ KUP
TUN [Et] *, „kopec, návrší“: *tunda, tundo*
 ◊ TUM ◊ KUB, MBON
TUP [PE17, Et, QL] „zakrývat“: *tup-, tupsë*
 ◊ TOP ◊ TEL²
TUR [Et, PE17, QL] „moc, síla, nadvláda,
 vítězství; ovládnout, dobýt“: *taura, tur-,*
Turambar, tūrë ◁ TURUK ◊ BELEK, KHER
TURUK [PE17] ▷ TUR: *turco*
TURUM [Et]: *turma* „štit“ ◊ MBATH
TUS¹ [Et] *, „keř, nízký strom“: *tussa*
TUS² [QL] „zapálit, vznítit“: *туру, turúva,*
tustíma, tusturë, tusturin ◊ US ◊ THAN

U

U [PE17] záporný kořen pův. vyjadřující
 nedostatek něčeho: *ú, ú-* (*úvanima*), *úna*

◊ GU², UG¹ ◊ PEN⁴ } Ve starších zdrojích je
 rozšířeno o hlásku g a uváděno se zlými souvis-
 lostmi.

UB¹ [Et] „oplývat“: *úvë, úvéa* ◊ UM² ◊ RIM¹
 × PEN¹

UB² [VT48] „uvažovat, brát v úvahu“, v queni-
 jštině „zamýšlet, mít záměr“: *-uva, úvië*
 ◊ NIR

UG¹ [Et, PE17] } GU záporný kořen: *u-, ú-, úva*
 ◊ U ◊ AB, AL², UM¹

UG² [VT43] „nemít rád“: *úra* ◊ UK ◊ NATH

UJ [Et] *, „mořská rostlina“: *uilë, Uinen*

UK [VT48, PE17] „hnusný“: *ulca* ◊ OK, UG²

UL [Et, QL, PE17] } LU¹ „lít se, proudit“, [WJ]
 „vylévat“: *úlëa, ulmë, Ulmo* (lidová etymo-
 logie), *ulundë, ulya-* ◊ JUL¹ ◊ KEL, SIR

ULUG [Et] *, „strašný, ohavný“: *ulundo* ◊ DAJ³

ULUM [QL*] „velbloud“: *ulumpë,*
ulumpingwë, ulun

UM¹ [Et, QL] } MU záporný kořen: *um-, úmëa*
 ◊ AB, AL², UG¹

UM² [VT48, PE17] „oplývat“: *um-, umba, úmë,*
úmëa ◊ UB¹ ◊ RIM¹

UN [Et, PE17] } NU „dole, dolů, pod“: *un-,*
undu, unu- (*unufixë*) × AM²

UNUK [Et] *, „dutý“: *unca-, unqua, unquë*
 ◊ NAB, ROT

UŇG [Et] *, „temnota, hluboký stín“: *ungo,*
Ungoliantë, ungwë ◊ LUM, PHUJ

UR¹ [Et, QL, PE17] *, „žár, horko“: *aurë, úr,*
uruitë, úruva, uruvoitë, urwa ◊ US ◊ NAR¹,
 RUJ, SA3 } Tento kořen byl v Etymologiích
 vyškrtnut, ale nepochybně je platný.

UR² [Et] „velký, široký, rozlehlý“: *úra* ◊ DAJ²

URUN [PM] > RUN² „měď“: *urun* ◊ URUS

URUS [VT41] > RUS¹ „měď“: *urus* ◊ URUN

US [QL] *, „oheň“: *urna, urya-, usta-* ◊ UR¹,
 TUS² ◁ USUK ◊ NAR¹, SITH

UTH¹ [PE17] „nevhodný, špatný, nesprávný,
 neúčinný“: *uscarë, uxarë* ◊ OK, SRUG
 × MAG¹

UTH² « USU [QL] „dostat se ven, uniknout“:
us-, uswë

USUK [Et] ▷ US *, „výpary, kouř“: *usquë*

W

- WA¹** [PE17, Et] kořen pro zvuk větru < WAJ, WAW } QL má gwā.
- WA²** [PE17] } AW¹ „prýč“: va < WAN²
- WA3** [Et] „znečistit, poskvrnit“: *vah̄ta-*, *vára*, *vax̄ě* < SMAG × POJ
- WAJ¹** [QL, Et] „ovíjet, obklopovat, halit“: *vail̄ě*, *vaima*, *vaimata-*, *vain̄ě*, *vainol̄ě*, *vaita-* < WEJ < KHAP², LAP¹, PHAN¹
- WAJ²** [PE17] > WA¹ „foukat, vát“: *vail̄ě*, *vailima*, *vaiw̄ě* < SUR, WAW
- WAL** [PE17] „emoce, cit, pohnutí citů“: *awalda*, *walm̄ě* < GWAL
- WAN¹** [PE17, WJ] „bledý, světlý – zejm. o vlasech“: *Vána*, *vaness̄ě*, *vanima*, *vanya*, *Vanyar* } Sekundární význam „krásný“ se vyvinul splnutím s kořenem BAN.
- WAN²** [Et] > WA² „odejít, ztratit se, zmizet“: *vanwa*, *vanwīě*, *vanya-* < LED × TUL } Pozdější zdroje s tímto kořenem asi nepočítají, odvozují přímo od AW¹, WA².
- WAN³** [Et] „husa“: *ván*
- WAR** [Et, VT46] „vzdát, nevydržet, zradit“: *Tel*. < DAB × BOR, STEL
- WATH** [VT42, Et] „stín“: *ausa* < WATHAR < MBATH < DAJ¹
- WATHAR** [VT42] > WATH * „halit“: *vasar*, *vasarya-* < PHAN¹, SKAL¹
- WAW** [PE17, Et] > WA¹ „foukat“: *vaiwa* < THU, WAJ²
- WE¹** [*] zájmený kořen 1. osoby mn. č.: *-lw̄ě*, *-ngw̄ě*, *we* < ME
- WE²** [PM] } EW „osoba“: *véra*, *-w̄ě* (*Finw̄ě*) < WE3 < MO¹ } Jiné vysvětlení přípony *-w̄ě* viz WEG¹.
- WEB** < GWEVE [QL]: *wemb̄ě*, *wembil* „červ“
- WED** [Et] „poutat“: *vér̄ě* < NUT } Další odvozená slova (*vesta*, *vestal̄ě*) v důsledku hláskových změn splýnula se slovy od BES a ve významu kořene WED se nepoužívají. [Et]
- WEG¹** [PE17, Et] „mužství, (mužná) síla, energie“: *v̄ěa*, *v̄ěaner*, *v̄ěass̄ě*, *v̄ěo*, *vīě*, *-w̄ě* (*Finw̄ě*) < NER, THAR³ } Jinde se přípona *-w̄ě* odvozuje od základu WE², WE3.
- WEG²** [PE17] „žít, být aktivní“: *veh̄t̄ě*, *v̄ěo* < KOJ } Další z výsledků snahy o zakořenění koncovky *-w̄ě*.
- WE3** [PE17] > WE² „osoba“: *-w̄ě* (*Finw̄ě*)
- WEJ** [Et] „vinout, tkát“: *Vair̄ě* < WAJ¹ < LAN², RIG } Jméno Valīe se jinde odvozuje od kořene WIR¹ téhož významu.
- WELU** < VELU [QL] „rozvinout“: *velunt̄ě* < PAT¹
- WEN¹** [Et, PE17, QL] „dívka, panna“: *v̄ěn̄ě*, *veness̄ě* < WENED < NETH¹ } Viz též komentář ke kořeni GWEN.
- WEN²** < VENE [QL] „tvarovat, dlabat“: *ven̄ě*, *venta-*, *venw̄ě* < KAT
- WENED** [Et, PE17] > WEN¹: *vend̄ě*, *vendel̄ě*, *-wen* (*Arwen*)
- WET** < VETE [QL] * „brada“: *velt̄ě*, *venta*
- WID** < GWIDI [QL] * „tkát“: *winda*, *windel̄ě*, *wist̄ě* < WIG², WIR¹ < WEJ, LAN²
- WIG¹** [Et, QL] * „pěna, vodní tříšť“: *winḡě*, *Wingilot* < PHAL¹, ROS¹
- WIG²** [VT42] „tkát“ < WID, WIR¹ < WEJ, LAN²
- WIL** [Et, QL] „letět, vznášet se ve vzduchu“: *vil-*, *vilma*, *wilwarin* < RAM¹, WIS¹ } QL má VILI a GWILI.
- WIN** [PE17, VT46] „nový, čerstvý, mladý“: *vin̄ě*, *vin̄ya* < WIR² < KEW¹
- WINID** [Et, VT46] * „šedomodrý“: *vin̄da-*, *vind̄ě*, *vin̄ȳě* } Tolkien tento kořen zrušil (a nahradil asi kořenem THIN), ale snad si můžeme dovolit jej exhumovat.
- WIR¹** [PE17, VT39] „tkát“: *Vair̄ě* < WIG², WID } Etymologie toto jméno odvozují od základu WEJ.
- WIR²** [VT46] „nový, čerstvý, mladý“: *vir̄īě*, *vir̄ya* < WIN < GWEN, NETH¹
- WIS¹** [Et]: *vista* „vzduch“ < WIL
- WIS²** [PE17] „měnit, posouvat“: *inwis*, *vir̄ya-*, *vista-* < PERES
- WO** [WJ, Et, PE17] slovní základ pro spojení dvou věcí či skupin do páru n. celku: „dohromady“ – o věcech seskupených, ale ne fyzicky spojených: *o-* (*oment̄īě*), *ó-* (*ósanw̄ě*), *uo* < JO

Kořenovník – soupis eldarských etymologických kořenů. Podle knih a jazykovědných textů J. R. R. Tolkiena s využitím sekundárních pramenů z oboru eldarské jazykovědy sepsal Quen. Práce nebyla konzultována s rodilým mluvčím žádného z eldarských jazyků ani s oxfordským profesorem jazyků, a podle toho je třeba posuzovat její důvěryhodnost.

Vysázeno pomocí systému $\LaTeX$, obálka vytvořena v programu Scribus. Text je z Antykwy Toruňské.

e-mail: quenduluin@seznam.cz
web: <http://quenyalambe.bluefile.cz>

Verze Yávië (totíž babí léto či podzim) 2011.

